

Ukininkas

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė laikraščio:

Prusuose ir i Austriją 21/2 auka.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 4 auka.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkauš
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 feiningų.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Rosijos įstatymai apie ukininkystę.

Nupuolus našumui ukininkystės mums reikia įieškoti pagalbos ne tik savo tarpe, bet ir iš pusės vyriausybės. Mokėdami vyriausybei mokesčius mes turime tiesą reikalauti, kad valdžia gelbėtų mus sunkiame padėjime. Dėlto pažiūrėkime i įstatymus, idant būtų aišku, ką mums žada vyriausybė ir ko mes nuo jos galime reikalauti. Apie ukininkystę yra išduoti įstatymai po vardo „Ustav Selskano Choziaistva“ (t. XII, dalis II, 1896 m.) Siekis įstatymų yra pakėlimas ir patobulinimas žemdirbystės, sodauninkystės, žuvininkystės, bitininkystės, auginimo gyvulių, kasimo durpų ir kitų panašių reikalų.

Pagerinti ukininkystę anot minėtų įstatymų galima: a) įsteigiant ukiškas draugystes, b) įsteigiant tam tikras mokyklas, kuriose galima būtų įgyti reikalingas žinias apie vedimą ukio ir sodauninkystės, c) išleidžiant ir platinant įvairius raštus apie ukininkystę, d) įtaisant ukiškas parodas ir skiriant dovanas už gerą ir išmintingą vedimą ukio (įstatymas 5) e) skolinant piningus ant ukininkystės reikalų iš tam tikro sądėlio (24).

Daleidimas įsteigti ukiškas draugystes priguli nuo žemdirbystės ministerio,*) kuris pirma turi susižinoti apie tai su ministriu Vidaus dalykų (21) Įkurimas ukiškų mokyklų ir jų užlaikymas priguli daugiausiai nuo valdžių ir draugysčių. Valdžia tik duoda daleidimą ir paima i savo rankas užžiūrėjimą (7,8). Reikale valdžia teip-gi įkuria ukiškas mokyklas (9). Bet ikšiol yra labai mažai įkurta valdžios mokyklų.

Ukiškos parodos gali but daromos tik išvalios žemdirbystės ministerio, kuris apie tai pasikalba su vietine valdžia ir įsako kaip turi but atlikta paroda; parodai skiriasi ne tik

gyvuliai, bet ir žemės vaisiai ir rankų išdirbiniai (11, 12, 13). Pagal nusprendimą parodos komiteto už gerą vedimą ukio buna paskirta arba piningiška dovana, arba medaliai ir pagyrimo diplomai (14, 17, 18).

Skolinimas piningų ant pagerinimo ukių yra įvestas tik tai tuose kraštuose, kur yra sudėti kapitalai ant tų dalykų. Prie tų kraštų prigul dalis pietinės Maskolijos (Tauridos, Cherseno, Jekaterinoslavo ir Mesarabijos gub.) Piningai skolinasi ant 1—100 metų po 4% (procentus) ant reikalų pagerinimo ukių ir prietam tokių reikalų, iš kurių galima tikėtis naudos.

Be to reikia čion da paminėti apie viešpatystės veislines arklides ir apie tai, kad žemdirbystės ministerija yra apsiėmus gelbėti ukius užpuolus ant javų kenksmingiems vabalams (saranči, suslikai), amarui ir tt. (53).

Viešpatystės arklidis yra įtaisytos, kad praplatinti gerą arklių veislę. Veisliniai erzilai yra užlaikomi ant naudos gyventojų, kurie už apleidimą savo kumelių turi užmokėti paskirtą mokestį valdžiai (727 ir 728). Dalis veislinių erzilų gali but parandavota ant nekurio laiko draugystėms arba kam nors iš gyventojų (729).

Toki tai yra svarbesnieji įstatymai apie ukininkystę. Iš viso matyt, kad velyjimai viešpatystės, arba geriaus sakant įstatymų išdavėjų, yra geri bet silpnos yra viešpatystės pajėgos ir menka pagelba reikaluose ukininkystės; žemdirbystės mokyklų labai mažai apie ukiškas draugystės ir parodas veik nė negirdėt, raštų apie žemdirbystę valdžia ne išduoda, kad ir laiko tai už reikalingą daiktą, iš kitų įstatymų teip-gi veik nėr naudos. Viešpatystei rupi, kad sektusi žemdirbystė; nuo pasisekimo žemdirbystės priguli užmokėjimas mokesčių, o nuo mokesčių priguli galingumas viešpatystės. Žemdirbystės ministerijai yra paskirta gana daug piningų ant reikalų pagerinimo ukininkystės, bet ikšiol ukininkai ne sulaukė nuo valdžios nieko gero, bent nesulaukė nieko gero Lietuvoje.

*) Įstatymuose yra paminėtas ne žemdirbystės ministeris, bet ministeris viešpatystės turtų, nės 1897 m. da ne buvo žemd. ministerio.

Bet užėjus sunkiai gadynei ir pasiremami ant 2
įstatymų (5—23) valdžios išduotų mes galime
reikalausti: 1) kad būtų įkurtos žemdirbystės
mokyklos skyrimu arba prie pavieto mokyklų; 2)
kad būtų daleista valdžios platinis knygoms
apie ukininkystę lietuviškoje kalboje; 3) kad
butų daleista išikurti ūkiškoms draugystėms;
4) kad būtų daleista įtaisyti ūkiškas parodas;
5) kad būtų galima naudotis iš veislinių vieš-
patystės, eržių; 6) kad būtų numazintos
aktyžės nuo ūkiškų mašinų ir įrankių ateinančių iš užrubežės. Tokius prašymus
reikia siųsti tiesiog į žemdirbystės ministeriją.
(Министерство Земледѣлія.)

Sm.

Lietuviai po maskolių jungų.

Lietuviai, po maskolium, kenčia trigubą
jungą: pirmučiausiai jie kenčia prispaudimus
draugia su visais pavaldiniais maskoliškos vy-
riausybės, lietuviai kenčia persekiojimus, kaip
katalikai, nės maskolių vyriausybė nori pada-
ryti iš jų stačiatikius (pravoslavus); ir trečia
— kenčia jie persekiojimus, kaip lietuviai,
kaipo atskiri nuo maskolių tauta, kurią valdžia
nori paversti į maskolius. Kame apsireiškia ir kaip
dideli yra visi šitie prispaudimai ir persekioji-
mai, čion trumpai pakalbėsime.

I.

*Lietuviai draugia su visais Rosijos pa-
valdiniais kenčia politišką jungą maskoliškos
vyriausybės.*

Kad suprasti, kokią politišką jungą kenčia
visi Rosijos pavaldiniai, kaip lietuviai teip ir
nelietuviai, sulyginkime dabartinį politišką surė-
dymą Rosijos ir kitų Europos viešpatysčių.

Visoje Europoje tik dvejose viešpatystėse:
Rosijoje ir Turkijoje valdonai turi neaprube-
žiuotą valdžią. Tik Rosijos caras ir turkų
sultonas gali daryti savo viešpatystėse su savo
pavaldiniais kas tik jiems patinka, prieš nieką
neprivalo nė atsakyti už savo pasielgimus, nėgi
rodos keno klausyti. Kitose viešpatystėse val-
džia padalinta terpu karaliaus ir parlamento.*)
Karaliams paprastai palikta yra tiesa valdyti
kariumenę ir skirti valdininkus su kitais savo
pagelbininkais įstatymams pildyti.

Parlametas, kuris susideda iš deputatų (pa-
siuntinių) išrinktų visos viešpatystės gyventojų
sprendžia apie išleidimą įstatymų: parlamentas
paskiria mokestis ir nusprendžia, ant ko anuos
reikia apversti, žodžiu sakant parlamentas rupi-
nasi apie visus vidurinius viešpatystės reikalus.
Ką nusprendžia parlamentas, tai turi pildyti

visi neišskiriant ir paties karaliaus. Kiekvienas
naujai užeinantis ant sosto karalius turi prisiekti,
juog pildys įstatymus parlamento išduotus.

Kaip matome, yra didelis skirtumas terpu
politiško surėdymo Rosijos ir kitų viešpatysčių.
Rosijoje gyvastis, turtas ir gerovė visų gyventojų
priguli nuo norų vieno tik žmogaus — caro.
Kitose viešpatystėse viskas tai priguli nuo
pačių gyventojų, kurie per savo išrinktus depu-
tatus tariasi apie savo reikalus. Rosijoje pa-
prastai buna teip, kad caras pats neužsiima
valdymu viešpatystės, ar tai dėl to, kad apie
nieko nišmano ar kad nenori sav galvą kvar-
šinti, o visus reikalus paveda arba vienam savo
ištikamiausiam numyletinių, arba keliems
ministeriams, kurie pagal savo norą valdo vieš-
patystę, o caras tik pasirašo ant popierių, kurias
anie jam pakiša. Teip prie mirusiojo caro
Aleksandro III kuomet visa valdžia buvo
rankose visiems žinomo mokinio tamsumo Po-
biedonoscevo, kuris rupinosi vien tik apie plati-
nimą pravoslavijos ir laikymą pavaldinių tam-
sume. Dabar-gi valdžią laiko keli ministeriai su
Pobiedonoscevu, kurie veda viską teip, kaip
buvo vedama paties Pobiedonoscevo. Tokiu
budu Rosijoje arba pats caras, arba jo numylė-
tinis, arba ministeriai pagal savo norus pakelia
mokestis, išleidžia visus įstatymus, deda piningus
nuo gyventojų surinktus kur ir kaip tik jie
nori, gyventojų-gi rodos niekame nesklausia,
atbulai, gyventojams liepia pildyti jų paliepimus,
aklai klausyti jų prisakymų ir da anuos girti,
nės už nepildymą ir net už blogą atsiliepimą
apie vyriausybės darbus kiekvieną laukia kalė-
jimas ir visoki persekiojimai. Gali nepildyti
įstatymų ir ištikrųjų jų nepildo tik tie, kurie
anuos išleidžia, kurie laiko valdžią savo rankose,
nės niekas jų užtai pabausti negali.

Kas-gi iš to išeina? Štai kas. Jeigu caras
arba tas, kuriam jis savo valdžią paveda yra
žmogus šviesus ir artymą mylis, tad nors
kiek jis pasirupina apie gerovę pavaldinų, tad
atsakančiais įstatymais nors truputį palengvina
sunkų politišką jungą. Bet paprastai neteip
buna. Paprastai carai yra išauginti teip, juog
iš mažens jau jiems įkalbėta, kad jie yra ypotos
šventos, kad jie paties Dievo leisti ne tam,
kad rupintis apie pavaldinių, gerovę bet pavald-
iniai sutverti, kad carui būtų gerai ant svieto.
Teip išauginę carą ir prilaikydami jame toki
supratimą ministeriai ir kiti dideli ponai, prisi-
dengdami caro vardu, kaip nori, teip elgiasi
viešpatystėje, bekradami sav turtus ir gerė-
damisi savo galybe.

Reikia labai šviesaus proto, didelio apšvie-
timo iš pusės caro, kad suprasti melagingumą
tokių įkalbėjimų; tik retam carui pasiseka
nuvaikyti ukus, kuriuos užleidžia ant jų da
kudikiiais bunaut. Paprastai carai tiki tiems

*) Respublikose, kur nėra karaliaus, kaip štai
Prancūzijoje gyventojai išrenka ant kelių metų pre-
zidentą.

įkalbėjimams, tiki, juog pavaldiniai leisti ant svieto tik carams tarnauti, patys neužsiima valdymu, o pavesdami valdžia kitiems atiduoda tokiu budu pavaldinius ant malonės savo ministerių ir pagelbininkų. Šitie-gi caro vardu išleidžia įstatymus daugiausia tokius, kurie naudingi tik vyriausybei. Pavaldinių gerovė jiems rupi tik tiek, kad anuos visiškai nepragaišyti, idant netik šiandien, bet ir ateitėje da turėtų ką valdyti ir iš ko mokestis imti.

Toks viešpatystės surėdymas, ant kiek yra negeras ir blėdingas visiems pavaldiniams, ant tiek jisai yra naudingas ir smagus pačiai vyriausybei; pertai vyriausybė, kaip įmanydama, rupinasi, idant toks surėdymas juo ilgiaus laikytusi, idant netik jiems, bet ir jų vaikams ir da vaikų vaikams būtų toks smagus ir ramus gyvenimas. Dėl to tai didžiausias rūpestis dabartinės vyriausybės yra sutvirtinti dabartinį viešpatystės surėdymą ir apginti jį nuo visko, kas gali jį sugrauti arba nors susilpninti.

Gyventojai suprātę, kaip pragaištingas yra toks surėdymas, gali permainingi jį sukilti. Dėl to tai maskolių vyriausybė, kaip įmanydama, stengiasi nedaleisti pavaldiniams susiprasti. Monydama žmonių akis valdžia ir jos tarnai išsijuosdami giria carą ir ministerius, kaip žmonių geradėjus. O kvaili žmonės tiki tam ir džiaugiasi, kad ant jų sprandų toki dideli ponai teikiasi jodinėti. Jeigu žmonės būtų išmintingesni ir apšvietesni, tai būtų greit carui ir valdžiai po viešpatavimui. Visi gerai supranta, kad žmonės apšviečia knygos, laikraščiai, susirinkimai, tam tikros draugystės, mokslynyčios. Supranta tai ir maskolių vyriausybė, pertai ji, kaip galėdama stengiasi priderinčiai viską tai apsunkinti. Pradžią apšvietimo pavaldiniai įgija pradinėse mokyklose. Juo geriaus įtaisytos tos mokyklos, juo daugiau apšvietimo įgija jose pavaldiniai da kudikiams budami. Maskolių vyriausybė atkreipė akį ant mokyklų. Pačioje Maskolijoje, kaip galėdama, stengiasi išnaikinti geras mokyklas, kurias buvo įvedęs apšviečiausias iš visų Rosijos carų Aleksandras II, o i vietą tų mokyklų veisia teip vadinamas cerkvinės, mokslynyčias, kuriose mokina ne tam tikri mokintojai bet popai, o tankiausiai jų pagelbininkai, teip vadinami, »djakai«. Mat djakai dažnai patys vos mokėdami skaityti, nieko negali išmokinti vaikus, jai išmokina, tai tik akiai klausyti vyriausybės, nės pagal dvasę pravoslaviško tikėjimo caras yra tai šventa ypata, kuriai visi turi tarnauti.

Tą pat stengiasi padaryti su mokyklomis ir ten, kur gyventojai ne pravoslavai. Čion negali įvesti cerkvinės mokyklas, už tai paliepa mokintojams išguldinėti vaikams tik tokius dalykus, kurie pakelia vaikuose guodoną vyriausybės

ir pravoslavijas. Neužmiršo teipo-gi ir apie augštesnį mokslą. Idant juo mažiaus vaikų galėtų eiti i gimnazijas ir universitetus, pakėlė jose mokestis, o pamatę kad to nepakanka, apie 5 metai atgal išleido paliepimą, kad i gimnazijas ir universitetus nepriimtų vaikus neturtingų tėvų. To da negana užpernai įvedė prie gimnazijų teip vadinamus »internatus« arba paprastai sakant kazarmes. Pagal tą įvedimą visi vaikai einanti i gimnaziją turi gyventi tose kazarmėse, kurias užlaiko gimnazijos valdžia už piningus paimtus nuo mokintinių tėvų. Šituom jie padaro dvigubą kliūtį: vieną imdami brangiai už užlaikymą tose kazarmėse apsunkina tėvams leidimą vaikų i mokslus, o antrą visados turi po savo akimis mokintinius, nepavelina jiems nė kalbėti nė daryti tai, kas nepatinka valdžiai. ir tokiu budu stengiasi iš jų padaryti aklius vyriausybės vergus.

Išleidimas laikraščių ir knygų yra labai apsunkintas tam tikrais įstatymais. Pagal Rosijos įstatymus jokia knyga negali būti atspaudinta be daleidimo teip vadinamos »cenzuros«. Kaslink laikraščių tai daug maskoliškų laikraščių išseina be cenzuros, užtai kiekvienas laikraštis nemaskoliškoje kalboje butinai turi būti cenzūros peržiurimas.

Pagal įstatymus kuone kiekviena knyga ir laikraštis, da rankraštys turi būti peržiurėtas tam tikro vyriausybės paskirto valdininko (činovinko) vadinamo »cenzorium«. Tas peržiurėdamas pertaiso tas vietas, kurios negeistinos vyriausybei ir tikt tada parašo ant rankraščio, kad »cenzura leidžia*«. Cenzorium, žinoma, paskiria žmogų tiktai akiai pildantį vyriausybės norus.

Nors nekurie maskoliški laikraščiai išseina be cenzuros, bet ir tie nieko negali prieš vyriausybę rašyti, nės vidaus reikalų ministeris turi valią uždėti aštrias bausmes ant laikraščių ir jų išleidikų už mažiausią atsliepimą nepatinkant vyriausybei.

Apsunkimus tokiu budu išleidimą knygų ir laikraščių vyriausybė stengiasi nedaleisti parsigabenti anuos ir iš užrubežio arba slapta spaudinti. Tam tikslui ji apstatė visus rubežius, o ypačiai aštriai įsakyta aniems gaudyti knygas ir laikraščius. Mes lietuviai gerai žinome, kokią kliūtį pargabenti knygoms daro šitie parubežiniai maskolių kareiviai. To negana, kad gaudyti ir persekioti tuos, kurie platina arba tik šėip skaito užrubežines vyriausybės uždraustas knygas ir slapta atspaudintas Rosijoje vyriausybės laiko ir moka dideles algas pulkams žandarų ir šėip slaptų ir atvirų policijantų ir šnipukų. Jų pareiga yra šnipinėti ir persekioti netik knygas

*) maskoliškai »dozooleno cenzuroju«.

ir laikraščius, bet ir susirinkimus, draugystes, žodžiu viską, kas negeistina yra vyriausybei. Sugavę tokias, anot jų, nusikaltėlius, aštriai anuos baudžia. Dėl jų vyriausybė turi kalėjimus, Sibėriją, darbus prie karo, o kartais ir kartuves; tai priguli nuo to, kaip darbštus ir kaip paojingas kas yra savo darbštumu maskolių vyriausybei. Tokiomis bausmėmis vyriausybė iš vienos pusės suima darbščiausius vyrus ir tokiu būdu neduoda jiems platinti tarpu gyventojų negeistinas dėl vyriausybės nuomones, iš kitos-gi bausmėmis išgasdina bailesnius iš gyventojų ir baime atgrasina juos nuo skaitymo uždraustų raštų ir jieškojimo supratimo apie savo padėjimą.

Dėl tos-pat priežasties Rosijos įstatymuose paskirtos aštrios bausmės už įtaisymą draugystės be vyriausybės daleidimo ir už darymą susirinkimų be vyriausybės pavadinimo. Mat, pavaldiniai įtaisydami draugystę be žinios vyriausybės, padarytų nevieną ir tokią, kuri užsiima apsvarstymu vyriausybės pasielgimų, o tuomi būtų labai paojinga vyriausybei. Teip-pat ir ant susirinkimų be žinios vyriausybės galėtų kalbėti apie dalykus vyriausybei negeistinus. Pagal įstatymus vyriausybė, rupindamasi, girdi, apie labai pavaldinių nusprendžią, kokios draugystės ir susirinkimai naudingi pavaldiniams, o pagal teisybę tas viskas išrasta tiktai tam, kad nedaleisti pavaldiniams igitį supratimą apie savo padėjimą.

Visai neteip yra tose viešpatystėse, kur yra parlamentas. Parlamentas susideda iš deputatų, išrinktų visos viešpatystės gyventojų. Deputatai didžiųjų balsų taria apie viską, kas reikalinga gyventojams. Žinoma parlamentui, jeigu tik gyventojai išrinko gerus deputatus, rupi ne pakėlimas ir sutvirtinimas vyriausybės galybės, bet labas gyventojų. Ten rupinasi ne apie tai, kaip apsunkinti gyventojams įgijimą apšvietimo, bet apie tai, kaip pakelti apšvietimą; ten įstatymus išleidžia ne tokius, kurie naudingi vyriausybei, bet tokius, kurie pagerina padėjimą gyventojų. Ten nėra painiojančios raštus cenzūros, nėra nė tokio uždraudimo telktis į draugystes ir daryti susirinkimus. Ten, kaip augštesnieje, teip ir žemesnieje valdininkai tarnauja ne vyriausybei, bet gyventojams. Ten vyriausybė tarnauja gyventojams, o ne gyventojai vyriausybei. Ten vyriausybė, pati pildydama įstatymus parlamento nuspręstus, prižiuri, idant visi anuos pildytų.

Rosijoj yra visiškai kitaip. Čionai netik augštesnieje valdininkai, ministariai jeneral-gubernatoriai ir tt. kaip matysime toliaus nepildo įstatymų, bet tą-pat daro ir žemesnieji jų pagalbininkai-gubernatoriai, viršininkai ir kiti. Šitie žinodami, kad augštesnėji valdžia laiko juos ne dėl labo pavaldinių, bet dėlto, kad

laikyti pavaldinius paklusnume, šnipinėti ir persekioti visokius negeistinus dėl vyriausybės apsireiškimus, rupinasi vien tik apie tai, kad įtikti augštesniajai valdžiai. Pertai kuomet visi Rosijos valdininkai, nuo žemiausio policijanto iki ministariaus yra tai priešiai gyventojų; nors užlaikomi už piningus, surinktus nuo gyventojų. Tokiu būdu išeina toks keistas padėjimas. Kada kitose viešpatystėse vyriausybė yra dėl naudos ir labo gyventojų, keli tukstančiai valdininkų tarnauja gyventojų milijonams, Rosijoj tarytum gyventojai yra dėl vyriausybės naudos, šimtas milijonų gyventojų tarnauja keliems tukstančiams valdininkų.

Šito trumpo aprašymo pakaks, kad parodyti visą blėdingumą tokio politiško surėdymo, koks yra dabar Rosijoj, kad suprasti, kaip didelį politiską jungą kenčia visi Rosijos pavaldiniai; o jungas tas dėl mus lietuvių yra dukart sunkesnis, negu dėl pačių maskolių. Jeigu pačioje Maskolijoje vyriausybė pavertė mokyklą į įrankį platinti paklusnumą vyriausybei, tai pas mus Lietuvoje jos yra įrankiu platinti netik paklusnumą, bet da ir pravoslaviją. Jeigu ten cenzura apsunkino išleidimą knygų ir laikraščių, tai pas mus Lietuvoje spaudą visiškai uždrandė. Jeigu ten valdininkai nesi-rupina apie gyventojų naudą, tai pas mus Lietuvoje jie yra da ir misijonieriais pravoslavlajos, kankintojais o nekartą ir budeliais. Plačiau apie tai da pakalbėsime toliaus.

II.

Persekiojimas lietuvių kaipo katalikų.

Rosijos įstatymuose yra parašyta, kad „vyriausia ir viešpataujanti Rosijoje yra krikščioniška pravoslavų bažnyčia; bet visi pavaldiniai neprigulinti prie pravoslavų bažnyčios turi tiesą laisvai išpažinti savo tikėjimą ir atlikti savo tikėjimo apeigas“.

Kitoje vėl vietoje Rosijos įstatymų pasakytą, kad „Rosijoje tikėjimo laisvę turi netik krikščionys — ne pravoslaviško išpažinimo, bet ir žydai, muamedonys*) ir stabmeldžiai“.

Teip parašyta įstatymuose, bet neteip elgiai Rosijos vyriausybė. Perskaite šituos įstatymus, gali pamislinti, juog Rosijoje nėra ir negali būti tikėjimo prispaudimų, nės kas gali drįsti peržengti viešpatystės įstatymus, kurie teip aiškiai pripažįsta laisvę kiekvienam net ir stabmeldiškam tikėjimui. Bet pagal teisybę yra kitaip. Mes jau augščiaus nurodėme, kad Rosijos vyriausybė pildo tik tuos įstatymus, kurie jai patinka. Tuos-gi įstatymus, kurie nepatinka augštesnei vyriausybei, anoji nė pati nepildo, nė žemesnius savo pagalbininkus never-

*) Šita tikėjimą išpažįsta totoriai.

čia pildyti. Teip yra su įstatymais apie tikėjimą. Rosijoje tikėjimo laisvę naudojasi vieni tik pravoslavai, vis-gi kiti tikėjimai yra prispausti, o Lietuvoje katalikiškas tikėjimas yra ypatingai persekiojamas. Kaip persekiojamas, tuojaus pamatysime. Kalbėdami apie visą Lietuvą, apie Suvalkų guberniją turėsime kalbėti skyrium nuo kitų Lietuvos dalių, nės Suvalkų gubernija priklauso Varšavos generalgubernatoriaus, kita-gi Lietuva (Kauno, Vilniaus ir Gardino gub.) priklauso Vilniaus generalgubernatoriaus, pertai vienus Vilniaus, o kitus Varšavos generalgubernatorius su žinia augštesnės valdžios leidžia paliepinus spaudžiančius katalikišką tikėjimą. Paliepiniai tie nėra vienoki, pertai ir kalbėti turime skyrium apie kiekvieną Lietuvos dalį.

1866 metuose Vilniaus general-gubernatorius Kaufmonas išdavė paliepimą, kuriuom uždraudė katalikams eiti su procesija apie bažnyčią. Miestuose su procesija, vale eiti tiktai viduryje bažnyčios, o bažnytkiemiuose, kur bažnyčios angštos dėl kiekvienos procesijos turi prašyti pavelinimo gubernatoriaus. Tuose bažnytkiemiuose, kur yra pravoslavų cerkvė, katalikų procesija jokiū būdu negali buti daleidžiama. Kituose bažnytkiemiuose gubernatorius turi valę pavelyti retkarčiais eiti su procesija apie bažnyčią, bet pagal teisybę gubernatoriai, rūpindamiesi įtikti augštesnei valdžiai, procesijas pavelina labai retai. Tokiu tai būdu, neveizint ant viešpatystės įstatymų general-gubernatorius patš savo vale uždraudė katalikams procesijas net ir tokiose dienose, kaip Kaledos arba Velykos, kurias visi krikščioniški tikėjimai apvaikščioja su juo iškilmingiausiomis procesijomis.

Nuo to laiko tie uždraudimai, 1886 metuose da patvirtinti gen.-gub. Kochanovo, laikosi liki šiai dienai, tarytum ant išjuokimo įstatymo, kad „Rosijoje visi pavaldiniai turi tiesą laisvai išpažinti savo tikėjimą ir atlikti savo tikėjimo apeigas“. Suvalkų gub. procesijos ligšiolai da neuždraustos.

Lietuviams katalikams priklausantiems Vilniaus general-gubernatoriaus nuo 1894 metų apsunkintas yra ir laidojimas numirusių. 1887 m. gen.-gubernatorius Kochanovas aštriai uždraudė lydint kataliką, giedoti lenkiškai ir nešti paparčius ir žvakes. Nešti, lydint, vale tik kryžių, o giedoti lenkiškai vale tik nulydėjus ant kapų. Tokiu būdu vale buvo da giedoti lietuviškai ir lotyniškai. Tai nepatiko general-gubernatoriui Orževskiui užstojusiam po Kochanovui. Šis 1894 metuose uždraudė giedoti ir lietuviškai ir lotyniškai pavelino giedoti tik atlydėjus prie iškastos duobės. Tokiu būdu nuo 1894 metų lietuviams katalikams lydint savo numirusius giminės nevale nē giedoti, nē nešti paparčius ir žvakes. Už nepildymą šito

neteisingo prisakymo generalgubernatorius be sudo bandžia nusikaltusius štriuopomis arba kalėjimu, tarytum jie atlikdami paskutinį patarnavimą savo mirusiam giminei papildo darbą nelabą, vertą pabaudoimo.

Dėl lietuvių gyvenančių Suvalkų gubernijoje likšiolai da nėra tokio uždraudimo. Lygiu būdu maskoliai nekenčia ir katalikiškų kryžių Lietuvoje. Statymą katalikiškų kryžių persekioja lygiai kaip Suvalkų, teip ir Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose. Mat, abelnai terpu katalikų, o ypačiai terpu lietuvių yra paprotys statyti kryžius netik ant šventorių ir kapų, bet ir šėip pakelėse, soduose ir laukuose.

Rosijos vyriausybė ir ant šito užpuolė su visu savo nožmumu. Da Muravjovas garsusis korikas, budamas Vilniaus general-gubernatorium, 1864 metuose uždraudė katalikams statyti naujus kryžius ir taisyti senus be pavelinimo vyriausybės, ant laukų, soduose, pakelėse ir kitose vietose išskiriant kapus ir šventorius.

Toks pat uždraudimas, tik truputį vėliaus tapo išleistas ir Varšavos general-gubernatoriaus, kuriam priklauso lietuviai Suvalkų gubernijos.

Jeigu kas paprašo vyriausybės pavelinti arba pastatyti senąjį tai jinai paprastai nepavelina. Pertai lietuviai stato naujus ir taiso senus kryžius slapta be policijos žinios. Idant to nebutų, vyriausybės įsakytą policijantams aštriai persekioti statymą kryžių. Pildydami vyriausybės įsakymą, policijantai persekioja katalikiškus kryžius su nišpasakytu išutimu. Buvo daugelis atsitikimų, kad policijantai radę pastatytą naują kryžių, kaip koki turkai ar totoriai, aną išversdavo. Žinoma dėlei kiekvieno naujo arba pataisyto katalikiško kryžiaus pakelia didelį truksmą; policija pradeda begalinius tyrinėjimus, kvotimus rašymus protokolų. Atradę kas tai padarė, baudžia jį štriuopomis ar kalėjimu, kaipo kaltininką, kaipo nusidėjusį prieš viešpatystės įstatymus.

Viens išmintingas maskolius aprašydamas tą persekiojimą kryžių šiteip apie tai atsiliepia: „Vos tik policijantas patėmys ant lauko arba pakelyje nelaimingos Lietuvos naują katalikišką kryžių, tuojaus slaptas danešimas lekia į pavieto miestą; iš pavieto į gubernijos miestą pas gubernatorių; nuo gubernatoriaus pas general-gubernatorių, tarytum atsitiko nepaprasta nelaimė, kaip štai tvanas, maištas ar užpuolimas priešų. Naujas kryžius, pastatytas ant kankinimo vietos prieš Išganytojaus atėjimą, nepakeldavo tokio truksmo, koki šandien, perėjus devyniolikai šimtmečių, naujas katalikiškas kryžius pakelia terpu policijos didelės viešpatystės, savo įstatymuose garsinančios laisvę tikėjimo ir tikėjimo apeigų netik dėl visų krikščionių, bet ir nekrikščionių. Ar gali kas labjaus išniekinti krikščionybę, neg

toji vyriausybė, kuri pakelia truksmą neapykantos prieš šventą krikščionystės ženklą?“

Nemažiaus už kryžius nekenčiamos yra Rosijos vyriausybės ir katalikiškos bažnyčios Lietuvoje. Pagal viešpatystės įstatymus, statant naują bažnyčią reikia pasklausti ministerio tik tada, kada statosi bažnyčia ten, kur pirm to jos visiškai nebuvo. Statant-gi naują bažnyčią ar koplyčią ar altorių, joks pavelinimas nuo ministerio nereikalingas. Sitokiuose atsitikuose parapija turi turėti pavelinimą tik nuo savo dvasiškos vyriausybės t. y: nuo vyskupo.

Teip yra įstatymuose, bet neteip elgiasi Rosijos vyriausybė. Teip 1881 m. Vilniaus generalgubernatorius Totlebenas uždraudė netik statymą naujų katalikiškų bažnyčių, bet ir mažiausią anų pataisymą begeneralgubernatoriaus pavelinimo. Už peržengimą šito uždraudimo generalgubernatorius be sudo uždeda ant parapijonų ir kunigų dideles štriuopas ir kitokias bausmes.

Toks-pat uždraudimas yra ir Suvalkų gubernijoje, tik čion gauti pavelinimą ar taisyti ar statyti naują bažnyčią yra daug lengviaus, neg Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose. Vilniaus generalgubernatoriai labai retai pavelino taisyti katalikiškas bažnyčias, o naujas statyti visiškai nepavelina, per tai bažnyčios ten labai susenusios, o nekuriose parapijose teip senos, juog susirinkusie parapijonys turi bijotis, kad štai bažnyčia sugrius ir visi susirinkusie ras smertį griuvėsiuose.

Tokiais prispaudimais Rosijos vyriausybė stengiasi nužeminti katalikystę Lietuvoje, o išaugstindama pravoslavią, stengiasi tuoms pritraukti lietuvus prie pravoslavijos.

Tam tikslui ant pastatymo naujų cerkvių Lietuvoje iš viešpatystės kasos kasmetą duoda po 40 000 rublių, o katalikų bažnyčias kaip galėdami stengiasi arba palengva sunaikinti, arba tiesioj per prievartą atima ir į cerkvę paverčia arba sugriauja. Teip štai Kaune ir Vilniuje daugybę katalikiškų bažnyčių praverė į pravoslavų cerkves. Tas pats atsitiko ir su nekuriomis bažnyčiomis kaimuose. Kituose vėl bažnytkiemuose katalikų bažnyčias uždarė ar paliepė sugriauti; o nekuriose vietose toksai uždarymas bažnyčios buvo atliktas su neišpasakytu barbarišku, su praliejimu kraujo nekaltų parapijonų. Kaip pavieksla paimkime uždarymą Kražių bažnyčios 1893 metuose.

Kražiuose jau nuo senovės buvo katalikiškas kloštorius moterų benediktinių; prie kloštoriaus buvo graži murinė kaštu parapijonų užlaikoma bažnyčia. Yra Kražiuose ir parapijos bažnyčia, bet šita medinė, sena, pusiau supuvus. Rosijos vyriausybė uždarė benediktinių kloštorių, o kloštoriaus bažnyčią paliepė sugriauti. Kražų parapijonys, patyrę apie tai, susitarė prašyti

valdžios pavelyti kloštoriaus bažnyčią, da nesenei parapijonų kaštu puikiai sutaisyta, paversti į parapijos bažnyčią, o sugriovimui paimti seną parapijos bažnyčią. Nelaimėję nieko pas generalgubernatorių Orževskį, parapijonys kreipėsi su prašymu prie paties caro. Orževskis, butinai norėdamas savaip padaryti, sumislino sugriauti bažnyčią pirmneg pareis nuo caro atsakymas, o parapijonys gindami savo tiesas nutarė neduoti griauti bažnyčią, pakol nepareis atsakymas nuo caro. Orževskis nusiutė į Kražius Kauno gubernatorių Kligenbergį, su 300 kazokų, kurie atėjo su pikėmis ir kardais užmušė į 200 nekaltų parapijonų; potam 2 dienų plėšė turtus aplinkinių katalikų ir žagino jaunas moteris ir mergaites; o gubernatorius tuom tarpu rykštemis plakė suimtus kražiečius, o potam sumetęs į kalėjimą laikė juos visus metus ir sudas sudyjo, kaip kaltininkus sukilusius prieš Rosijos valdžią. Šiteip apgina, Rosijos įstatymai laisvę tikėjimo!

Bet negana Rosijos vyriausybei prispaudimo katalikiško tikėjimo, ji pasirupino teipo-gi prispausti ir pačius katalikus. Teip 1868 metuose buvo išleistas prisakymas uždraudžiantis katalikams pirkti laukus Vilniaus, Kauno, Gardino ir kitose gubernijose. Tas uždraudimas ne siekė ukininkų, nevale buvo pirkti tik dvarponiams ir šėip bajorams. 1885 metuose Vilniaus generalgubernatorius Kochanovas išdavė paliepimą, kuriuom apsunkino pirkimą žemės jau ir ukininkams katalikams. Pagal tą paliepimą ukininkui katalikui nevale pirkti žemės daugiau per 60 desetinių, ir tai pavelina pirkti tik tokiems, apie kuriuos policijantai užtikrina, juog jie nepriguli prie jokių bažnytinų draugysčių, juog nėra labai dievobaimingi, juog neturi artymos pažinties su kuningais ir tt.; žodžiu tik tokiems valia nusipirkti tą 60 desetinių Lietuvos žemės, kurie išrodo ištikimais maskolių policijai. Nėra ką kalbėti, juog daugelis ukininkų katalikų negauna pavelinimo žemės dasipirkti, nės daugumas lietuvių yra neištikimi akise maskolių policijos: vieni priguli prie bažnytinų draugysčių, kiti mėgsta melstis daugiau, neg tai patinka maskoliams, tretai vėl mėgsta skaityti lietuviškus raštus, kiti kituom kuom neitinka policijai, o nekurie yra neištikimi stačiai dėl to, kad savo laiku neduoda maskolių policijantams kyši, kuri anie teip labai mėgsta.

1864 metuose buvo išleistas paliepinimas nepriimti katalikus į augštesnes tarnystas, bet kadangi tas tarnystas gaudavo tik turtingi paprastai lenkai - dvarponiai, pertai lietuviai neįautė sunkumo ano paliepimo, nės lietuviai užimdavo tik žemesnės vietas, kurias buvo vale užimti katalikams. Bet Vilniaus generalgubernatoriai, juo tolyn, juo labyn apsunkindami katalikus, daėjo iki to, kad šiandien katalikas

negali gauti Kauno, Vilniaus ir Gardino gub. jokios vietos, pradedant nuo žemiausių vietų urėdninko ir valsčiaus raštininko, o užbaigiant augštais pavietų ir gubernijos valdininkais. Net ir kaimo mokiniojai, kurie butinai turėtų būti iš vietinių gyventojų yra skiriami tik maskoliai pravoslavai. O tuom tarpų šiandien daugybė iš tarpų lietuvių eina augštesnius ir žemesnius mokslus, ir galėtų užimti tas vietas; dabar-gi juos gruda ar į Maskoliją arba ir visai jokių vietų neduoda.

Suvalkų gubernijoje darosi beveik tas pats. Čion jau katalikas negali gauti jokios augštesnės vietos, lieka jiems tik žemesnės ir tai dėl to, kad nėra čion užtektinai pravoslavų galinčių tas vietas užimti. Atsiradus tokiam pravoslavui vyriausybė tuojau prašalina kataliką ir paskiria ant jo vietos pravoslavą — maskolį.

Lyg 1894 metų katalikai galėjo gauti nors žemesnes vietas prie geležkelių, bet ir tai nepatiko Rosijos vyriausybei. 1894 metuose kelių ministeris paliepė mažinti skaitlių katalikų tarnaujančių prie geležkelių ir plentų Lenkijoje ir Lietuvoje. Paliepė pasirupinti taip, kad po 5 metų t. y. 1899 metuose nebutų nė vieno kataliko tarnaujančio prie plentų ir geležkelių Lietuvoje ir Lenkijoje, o visi tarnaujantie butų tiktai maskoliai pravoslavai.

Šiteip darydama, Rosijos vyriausybė nori du siekiu pasiekti: vieną priveisti Lietuvoje daugybę maskolių, idant anie pripratinę lietuvių prie maskoliškumo ir pravoslavijos; antrą, prispausdama lietuvių, nori priversti juos arba varyti namieje, arba keliauti į Maskoliją arba priimti pravoslaviją ir gauti pusėtiną vietą Lietuvoje. Dėl didesnio pritraukimo prie pravoslavijos kiekvienam katalikui perėjusiam į pravoslaviją apart vietos duoda da kelis rublius piningais, dovanų. Bet viskas tas nieko negelbsti! Skaitlius persivertelį tarp lietuvių taip mažas, juog vyriausybė, matydama nepasisekimą visų savo pasistengimų, pabaigtinai pasiuto ir ryžosi ant galo bandyti prievarta traukti lietuvių į pravoslaviją.

Vesti suaugusius lietuvių neišdryso, nės žinojo, kad sutiks čion tvirtą pasipriešinimą, pertai atkreipė savo atydą ant vaikų į mokslus einančių, sumislino lietuvių jaunuomenę palengva traukti pravoslavijon. Suvalkų guberniją tuom tarpų paliko šalije; čion da senoviškai kaimo mokiniojai visi katalikai, čion da ir gimnazijose nėra tokių persekiojimų, kaip Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose, kuriose pirmučiausiai pasirupino visas kaimo mokiniojų vietas atiduoti maskoliams - pravoslavams. Šitiems pravoslavijos misijonieriams pavedė neva mokinti lietuvių vaikus, o po teisybei įsakė jiems ne taip mokinti kaip rupintis pritraukti juos prie pravoslavijos. Idant geriaus galėtų sektis jų darbas

7 pavedė jiems net ir prižiūrėti, kaip išguldo kunigai tikėjimą mokyklose. Turėdamas tokią valę maskolius mokintojas nekartą pertaria kunigui. Jeigu ansai išguldo vaikams taip, kaip negeistina yra pravoslavams. Apart to nuo pernai metų Kauno gubernijos mokyklose įvedė knygas, sustatytas tulo Odincovo, kuriuose aprašo vien tik pravoslavų tikėjimo apeigas ir pravoslavų šventųjų gyvenimus bei maskolių istoriją. Siekis šito yra toks, kad vaikai beskaitydami tas knygas taip pripras prie pravoslavijos, juog lengva paskui bus jiems visiškai pereiti į pravoslaviją.

Negana to! 1880 metuose išėjo paliepimas, kad katalikų vaikai cariskose šventėse eitų ne į bažnyčias, bet tik į cerkves. Tas įvedimas pakėlė didelį pasipriešinimą tarp katalikų, ypačiai Kauno gubernijoje. Kadangi iš kaimo mokyklose tas užmanymas beveik nėra pildomas; tik retkarčiais maskoliai mokintojai, norėdami augštesnei valdžiai įtikti, bando kantruma lietuvių vesdami vaikus į cerkvę. Užtai gimnazijose tas užmanymas yra pildomas su tikrai maskolišku pasiutimu. Nieko nepagelbėjo ne tai, kad katalikų vyskupai kreipėsi prie augštesnės valdžios, prašydami atmainyti tą priešingą katalikų tikėjimui reikalavimą; nepagelbėjo nė pasipriešinimas vaikų, kurie verčiami į cerkvę,ėjo į bažnyčią. Vyskupams atsakė, piktžodžiaudami, kad katalikai turi eiti į cerkves melstis už carą, o vaikus už pasipriešinimą varė iš gimnazijų laukan. Taip štai iš Kauno vyriškos gimnazijos užtai, kad 1 kovo 1889 m. nėjo į cerkvę, kaip buvo liepta, išvarė 4 mokininius, o likusius aštriai nubaudė. Taspat atsitiko Kauno mergaičių gimnazijoje, kad 2 dieną kovo m. 1889 metuose joms buvo paliepta eiti į cerkvę. Taip buvo ir Šiaulių vyriškoje gimnazijoje ir Panėvežio realinėje mokykloje.

Kaip žiuri ant šitų vertimų į pravoslaviją augštesnėji Rosijos vyriausybė, aiškiai parodo atsakymas caro Aleksandro III ant laiško grovienės Zubovienės. Mat, Zubovienė yra globėja ešančios Šiauliuose mergaičių mokyklos. Yra tai, nors pravoslavė, bet moteriškė dora ir išmintinga. Jinai kaippo globėja mokyklos nurašė mirusiam carui Aleksandru III laišką, kuriame išguldė visą bjaurumą tokio priverstino vertimo katalikų vaikų į pravoslaviją ir prašė caro paliepti savo tarnams daugiau taip nedaryti.

Ant to laiško caras atsakė tik tiek, — „nieks jug, esą, neužgina katalikų vaikams išėjus iš cerkvės nueiti, jei nori, da ir į bažnyčią“. Pertai nėra dyvo, kad vietiniai pravoslavijos misijonieriai jausdami už savęs visą augštesnę vyriausybę ir net patį carą savo pasiutime neturi rubežių. Taip štai 1889 m. Vidžiuose mokintoja vietinės mergaičių mokyklos išdalino

katalikėms mergaitėms knygutę po vardu „pamatai pravoslavų tikėjimo“ parašytą popo Sokolovo ir naudodamasi, kad tuom tarpu kunigas nėjo į mokyklą, uždavė mergaitėms iš jų išmokyti lekeiją tikėjimo. Tėvanis pasipriešinus tas knygetes turėjo atimti nuo mergaičių. Užtai gimnazijose katalikų vaikus netik veda į cerkves, bet liepia da ir klaupti, laikyti žvakes, bučiuoti kryžių ir atlikti kitas pravoslavų tikėjimo apeigas. Arba vėl Kauno gimnazijoje vienu tarpu buvo įvedę, kad vaikai turi eiti kasdien ant maldos, kurią skaitė popas, o po tam popas išguldinėjo raštą šventą, žinoma taip, kaip tai supranta pravoslavai. Perėjus tulam laikui patys maskoliai susiprato, kad jau pertoli nuėjo ir paliepė paliauti skaityti tą maldą. Bet šiuom nepasibaigia nežmoniški maskolių apsiėjimai. Nieko nelaimėję vienur, bando pasisekima kitoje vietoje, žinodami juog augštesnėji vyriausybė nepyks už prispaudimus katalikų. Aptykę per kelis metus maskoliai užpernai su visų savo nožmumu užpuolė ant katalikų lietuvių mokintinių Mintaujos ir Liepojaus gimnazijose ir Palangos progimnazijoje. Užsimanė priversti katalikus skaityti maskolišką maldą už carą. Mokintiniai atsakė ir nežiurint nė ant gasdinimų, nė ant to, kad (Palangoje) nepaklusniams su pagelba policijos naktį liepė išeiti iš miesto, nė kad išvarė daugelį mokintinių iš gimnazijų nesutiko jie ant maskolių norų. Ant galo maskoliai, net patys pasibaisėję savo nežmoniško pasielgimo, maldą atmainė ir daugumą išvartų mokytinių vėl atgal priėmė.

Galima būtų da daug papasakoti apie tai, kokius persekiojimus kenčia lietuviai katalikai Rosijoje, kokius prispaudimus turi nukęsti toje viešpatystėje, kuri savo įstatymuose garsina laisvę kiekvieno net ir stabmeldiško tikėjimo, bet ir šito, kas čia parašyta, pakaks ir iš šito aiškiai matyti, koks padėjimas lietuvių katalikų priklausančių Rosijos viešpatystei.

(Toliaus bus.)

• Ėmimas į kariūmenę.

„Apgynimas Sosto ir Tėvynės yra šventa priderystė kiekvieno Rosijos gyventojaus“ — taip skelbia įstatymai. Bet į šventenybę tą kariuvių tarnystės nieks netiki ir kiekvienas mielai norėtų išsisukti iš tarnavimo kariūmenėje. Kiekvienas eina į kariūmenę ašaras liedamas. Toks atšalimas nuo „šventos priderystės“, tokia baimė paeina iš visiems žinomo šaltinio. Kiekvienas malonėtu dirbti ir vargti namieje, ne kaip vilkti sunkų kariūvystės jungą Maskolijoje, kur ne tik stipdina badu kariuvis, bet ir apseina su jais blogiau, kaip su gyvuliais. Vienas iš kariuvių lietuvių tarp kituo taip rašo į savo

draugą: „ausis atlupa, muša, kaip į balną“... „iš kojų išvaro, kaip arklių“, „paverčia į asilą — turi tylėt, kad ir būtų tavo tiesa“, „ne duoda valgyt — kad ir badu stiptum“. Jauniems lietuviams suvis ne rupi apgynimas „Sosto ir Tėvynės“ tik rupi apgynimas savęs nuo kariūmenės ir jos jungo. Maskolija ne lietuvių tėvynė, o Maskolijos sostas atmena lietuviams tik bjaurumą valdžios. Kolaik Maskolijos valdžia persekios lietuvis, kolaik apseis su jais bjauriai ir ne žmoniškai kariūmenėje, tolaik bijos lietuviai maskolių valdžios ir jos kuriūmenės. Ne galėdami permainingi esančios tvarkos umai, mes priversti esame jieskoti kelių išsiliuosavimo iš kariūmenės. Išsiliuosuoti iš kariūvystės galima dviem keliais: teisiu ir neteisiu. Pirmiausiai pakalbėsime apie neteisių kelią.

Norėdami išsisukti iš kariūvystės dabar arba paperką valdžios tarnus, arba apleidžia tėvynę. Daugiausiai yra tokių, ką apleidžia tėvynę, išbėga į Ameriką, Angliją, Braziliją ir į kitas šalis. Kiti iš tų pabėgėlių vėliaus pats įstoja į kariūmenę svetimos šalies, kur yra daug lengviau tarnaut kariavims, ne kaip pas mus. Bėgimas iš Lietuvos jaunų vyrų yra taip didelis, jogei kituose parubežiniuose pavietuose nėt pritrūksta kariuvių. Valdžia kiek galėdama stengiasi sulaukyt bėgimą į Ameriką, bet jos visi rūpesčiai nueina ant vėjo. Valdžia mano, kad agentai prikalbinėja žmones bėgti į Ameriką ir visokeriopu būdu stengiasi su sekti tokius agentus, o tuom tarpu pasirodo, kad pati valdžia yra tokiu agentu, nėra ji spaudžia žmones nesirupina apie žmonių reikalus, ne nor matyt žmonių vargų, nesigaili kariuvių ir duoda juos persekiot ir skriaust. Lietuviai priversti yra jieskoti sau tėvynės kitur, nėra Lietuvoje jau per daug yra sunku jiems gyventi: spaudžia juos ne tik vargas, bet ir valdžios priekabės ir persekiojimai. Tokiu būdu tankiausiai apsigina nuo kariūvystės beturčiai. Turtingieji gal išsisukti iš kariūmenės da kitu būdu — per piningus. Piningas gali ir įstatymus sulaužyti. Bet išsipirkti iš kariūmenės yra dabar labai sunku: pavieto viršininkai ir pavieto daktarai bijo, kad jų valdžia ne sugautų. Išsipirkti dabar galima už didelių piningus ir tai tankiausiai tuomet, kada stojantis į kariūmenę turi kokią nors kliaudę, prie kurios daktaras gali prisikabinti. Kituose pavietuose sekretoriai kariūmeniškos „prisutstvyjos“ arba kiti agentai vietinės valdžios gaudyte gaudo tokius vyrus, kurie norėtų išsipirkt ir galėtų gerai užmokėt už atvadavimą iš kariūmenės. Tankiai vyro ir taip būtų nepriėmę į kariūmenę dėlei kokios-nors kliaudės, ale apgavikai išvilioja iš žmogaus piningą neva už išvadavimą nuo vaisko, ir žmogui tiki, kad tai per ano „apgaviko“ pradžią išsivadavo.

Teisingu keliu galima išsivaduoti nuo kareivystės: dėlei ligos, dėlei šeimyniškų reikalų, dėlei įgyto apšvietimo.

Pagal įstatymus į kariūmenę gali buti imti tik tie sveiki vyrai, kurs yra iš prigimimo luošas, arba turi tokią kliaudę, kuri galėtų trukdyt reikalus tarnystės, tas yra laisvas nuo kareivystės (42). Apie tai, kokios ligos ir kliaudės atvaduoja vyrus nuo kariūmenės, yra valdžios išduotas surašas. Tame suraše yra paminėta daug visokių ligų. Paminėsime čion tik svarbesnias: išsiveržimas gyslų ant kojų ir ant inkuriuko, išsiveržimas žarnų krikšnie (kuila), negyjančios gilios žaizdos, paeinančios nuo puvimo kaulo, įsisenėjęs sutinimas sąnarių, pritraukimas rankos, kojos arba rankos piršto. Įsisenėjęs uždegimas akių, ausų, dideli navikai, gumbai. Norint gerai žinot apie tikumą į kariūmenę geriausiai yra nueiti pas daktarą ir paprašyti savę apžiūrėti. Kartais daktarai žiurinėja liosininkus paviršium ir greit skiria į kariūmenę da-gi tokius, kurie pagal teisybę turėtų likt namieje. Dėlto laike suprevizijos reikia skūstis, ne tylėti. Neteisingai priimtasis gali duoti surašyt skundą į „Gubernijos Kariūmenišką Prisatstvią“.

Dėlei šeimyniškų reikalų galima išsivaduoti iš kariūmenės šikiuose atsitikimuose a) kada sunus yra vienturtis arba užlaiko savo tėvus, negalinčius dirbt (privilegija 1 eilios), b) kada yra vienintelių pagalbininkų tėvų, kurie da gal dirbt (privil. 2. eilios) ir c), kada vienas iš sunų yra kariūmenėje tuomet kits gal likt namieje (priv. 3. eilios) (45). Čion reikia atminti, kad sunus ne suėjęs 18 metų ir tėvas, turintis 55 metus nesiskaito už darbininkus t. y. ne gali užsidirbti sau duonos. (46) Kitą syk minėtos privilegijos daugelį atvaduodavo nuo kariūmenės, bet dabar turi vertę tik 1. privilegija. Teip-gi eina daug vyrų į kariūmenę pusiau paliegusių. Priežastis šito apsiereiskimo yra ta, kad daug sveikų vyrų įsisuka iš kariūmenės už piningus, o daug vėl išbėga iš tėvynės. Dėlto ir atseina imt į kariūmenę ligustus ir turinčius ne tik 3 ezią bet ir 2 tą privilegiją.

Apšvietimas duoda tokias privilegias. Kas pabaigia pradinę mokyklą ir išduoda tam tikrą egzaminą, tam reikia tarnauti kariūmenėje tik 3 metus. Kas pabaigia 6—8 kliasas gimnazijos, tas tarnauja tik 2 metų; kas pabaigia universitetą tas tarnauja 1—2 metų. Išėję į daktarus, kunigus, veterinorius suvis ne tarnauja.

Korespondencijos.

Ant gminos sueigos. Kur tai buvo, vis tiek... Vaitas su raštininku apgarsino, kad mes turime užtvirtinti išleidimus paskirtus ant

visokių gminos reikalų. Raštininkas ėmė skaityti: „alga vaitui, raštininkui, žemskiui tiek ir tiek“; ant to da vis galima buvo sutikti; ale štai girdžiu jį skaitant: „ant užlaikymo dvejeta arklių vaitui 350 rublių, alga žemesniam raštininkui 150 rub., vyresniam raštininkui už rinkimą mokesčių 90 rublių, ant iškėlimo pietų valdininkams, kurie darė arklių surašą — 25 rubl.“ Visi valsčionys ant to tyli. Tada aš ėmiau aiškinti jiems, kad šitie išleidimai tai jau perdideli. Tada sueiga ėmė bruzdėt ir rėkt, kad tai yra neteisybė, lupimas. „Kaip tai? — šaukė — 350 rubl. ant užlaikymo dvejeta arklių, juk už tokius piningus gali nusipirkti tuos arklius? Už ką raštininkui 90 rublių? Ak mokesčius rinko šaltysiai, o ne jisai? — Ant galo pagalios sueiga stačiai reikalauja, kad ant vaito tųjų arklių buti paskirta tik 200 rublių, žemesniam raštininkui ne 150 rubl., bet tikt 100 rubl. algos duoda, o 90 rubl. už rinkimą mokesčių visiškai išbraukia.

Tai baisiai nepatiko mūsų vyriausybei (vaitui ir raštininkams). Norėjau jau namo traukti, bet valsčionys prašė palaukti, iki protokolus bus parašytas. Ir gerai padariau, kad pasilikau, nės dasižinojau navatnų dalykų. Iki protokolus buvo atskaitytas reikėjo laukti 10 adynos nakties. Mes susirinkę kitas nuo 2 mylių turėjome but nuo 10 adynos ryto iki 10-tai nakties, pakol užbaigėme tą sueigą, o tai buvo žiema, sausio mėnesis, taigi reikėjo mums kėsti šaltį ir darganą. Ale visam galas esti. Jau visai sutemus (ant 10 ad. nakties) išėjo su raštininkais vaitais ir iškilmingai apgarsino: „nors sueiga nutarė teip ir teip, ale pagal 16-to paragrafo litaras c ir h gminų įstatymų vaitas nusprendžia, kad išleidimai pasiliks toki, koki pirm tai buvo!“

Paprašiau, kad man paduotų tuosius įstatymus. Nors nenoriai, ale visgi „vyriausybė“ atnešė man reikalaujamą knygutę, kurioj ties tomis 16-to paragrafo litaromis perskaičiau, kad privalumai gminų sueigų yra toki ir toki, ale nieko ten nerašyta, kad vaitas turi tiesą sulaužyt sueigos nutarimą. Klausiu tos savo „vyriausybės“, kas tai galėtų but, kam teip netikrai paženklino įstatymus protokole. Ant to man piktai raštininkas atsako, kad jeigu sueiga nesutinka, tai visados vaitas darydavo savaip pagal tas litaras 16-to paragrafo, kad tokia instrukcija esanti nuo augštesn valdžios.

Suprantamas daiktas, kad nesutikau su tokiu įstatymų išguldymu ir nepasirašiau po tuom protokolu; visa sueiga irgi nepasirašė. Teip ir išsiskirstėm namo.

Už kelių dienų turėdamas reikalą nuėjau į kanceliariją, paprašiau, kad duotų man protokolą paskutinios sueigos pažiūrėt. Vaitas jau buvo bejieskas jo, bet raštininkas iškilmingai apreiškė,

kad jisai negali to daleisti, nės protokolas prie sekretų kancelerijos priguli.

Kaip paskui dasižinojau, tai raštininkas turėjo tam svarbias priežastis, nės protokole neteisingai buvo įrašyta, kad sueiga ant vaito užmanymų sutiko ir po protokolu pasirašė, žinoma, kryžučiais.

Ant tokių neteisybių norėjau duot skundą pas pavieto viršininkui, bet štai dagirstu, kad paviete ant manęs yr danešta, buk aš keliu žmones prieš valdžią, buk priešinosi valdžios užmanymams. Ant mano laimės pavieto viršininkas tuom tarpu buvo išmestas, ant jo vietos atėjo kitas, persimainę teipo-gi ir komisorius. Apie manę buvo dasekimas ir visi vienu balsu pripažino, kad aš visai teisingai ir pagal įstatymus ant sueigų elgiausi. Ale visgi raštininkas pasiliko ant vietos ir tik dabar nesenei tapo perkeltas į kitą gminą.

Galite suprasti, ką tasai raštininkas darydavo su kitais neapšviestais valsčionimis!

Engdavo ir lupdavo juos, kaip tik įmanė. Pats žinau, kad nuo vieno paėmė neva koros 1 rublį užtai, kad jis nenorėjo pasirašyt ant tuščio da nesurašyto protokolo. Mat, pas mus dėlto, kad greičiaus galėtų žmonės eit namon, raštininkas duodavo pasirašyt ant tuščio neišrašyto lakšto popieros, kur paskui įrašydavo, ką jisai noredavo.

Jau nekartą „Ukininke“ buvo aprašytos visokios valsčių neteisybės; gal nebus pro šalį ir tai, kas čionai paduota. Z.

Redakcija nuo savęs labai prašo skaitytojų pranešti „Ukininkui“ apie visokius gminų ir valsčių reikalus ir neteisybes daromas vaitų, raštininkų ir kitų mus „valdžių“. Tai vis bus žmonėms pamokiniamai, kaip reikia elgtis visokiuose atsitikimuose. Rd.

Iš Vilkaviškio pavieto. Musų paviete užpuolė nelaimė ant daktarų. Daktarą Juozą Bagdanavičių paėmė žandarai ir įtupdino į Kalvarijos kalėjimą, už lietuviškus dalykus; o dabar atsitiko bėda su pavietiniu dakaru Chlebinskiu, kurį nusudyjo apilinkės sudas Suvalkuose ant 12 metų į rytinę Sibėriją, už šelmistą ir sukybę; mat jis budamas apekunu nepilnamečių Voitavičių suktumu prisisavino jų palivarkėti, išvarė našlę su vaikais, kuriais įpiekavojosi ir pats stojosi ponu. Ale skriauda našlaičių ne davė jam ilgai gėrėtis svetima gerybe, ir sugriebe dabar poniali. Daktaras da padavė ant to apeleciją į Varšavos sudo palatą, ir kuom pasibaigę galutinai tas dalykas, šiuom tarpu da nežinia. Daktaras Chlebinskas sudėję 3000 rubl. kaucijos liuosas yra da dabar. Nuo ne senei nekurie musų pavieto užkaboriai pilni lapų, kurie prasideda žodžiais: „Broliai Lietuviai!“, aplipinti trirankiais, stulpai, medžiai. Žemskiai, šaltyšiai ir žandarai laksto, kaip pasiutę jieškodami lapų, ir tų, kurie juos prili-

pino, ale neko ne gal sugaut ir padaryti, nės lapai, kaip grybai po nakčiai vėl atsiranda. Pas mus jau dabar net maži vaikai kaimuose nesibovija guzikais, ale susirenka pulkais ir vieni buva žandarai, o kiti lietuviai, nuo kurių anie atuma laikraščius ir knygas; bet tankiausiai tai pasibaigia tuom, kad lietuviai išpila kailį žandarams išvaro iš kiemo. Rašo Sm.

Kaip žandarai bando prigaudinėt žmones. Iš Liepojaus rašo, kad šią vasarą jau du kartu jie traukė ant dasekimo daktarą Vaineikį iš Palangos reikalaudami patvirtinimo, kad jisai klaustas 1895 metuose pripažino, buk Jons Kraučunas vienu kartu su juom buvęs universitete paskui Prusuose leido lietuviškus laikraščius. Ant to daktaras Vaineikis buk atsakė, kad su jokių Jonu Kraučunu vienukart universitete nebuvo ir 1895 metuose jisai nieko tokio ant jo nesakęs.

Tai paprastas maskoliškų žandarų traukimas dasekimo. Jie patys surašo ant popieros melagingas žinias, kurios jiems yra reikalingos, ir tai gerumu tai gąsdindami duoda pasirašyt liudininkui. Jei liudininkas neatsargus arba kvailas, tai ima ir pasirašo po tokiu protokolu. Nors ten but vieni žandarų išmisalai, nors teisybės nė už skatiką ten nebut, ale jei liudininkas po tuom pasirašė, tai jau žandarams yr tikras darodymas prieš kaltininką.

O štai da vienas panašus atsitikimas. Praneša iš Kalvarijos (Suvalkų gub.), kad p. Vonsiackis iškratęs daktarą Stanislovą Matulaitį Pilviškiuose ir nieko neradęs pas jį baisiai perpyko, ypač da už tai, kad daktaras nelabai apsilėjo žandarų prie kratos. „O aš jį visgi paimsiu!“ — pasakė p. Vonsiackis savo pažįstamiems: „jisai labai šurkščiai su manim apsiėjo!“ Ale kaip čia imt žmogų, kad darodymų nēr ant jo; paskui da gal nuo augščiaus papeikti už tai. Ir sumislyjo p. Vonsiackis štai kaip: rašo jisai šitoki visiška melagingą protokolą: „Daktaras St. Matulaitis patsai pripažino, kad jisai rašinėja į užrubežinius laikraščius nekuriuos nekaltos italpos straipsnelius. Aš-gi [čionai padėta pavardė vaikino, kuriam davė po tuo protokolu pasirašyt] tą pripažinimą daktaro Stanislovo Matulaitio patvirtinu.“

Gerai da, kad tasai vaikinys perskaitė patsai tą popierą ir baisiai perpykęs atmetė nepasirašęs. Jeigu but neatsargesnis, tai but galėjęs pasirašyt neperskaitęs.

Tokiu budu per žandarų klastas, but nekal-tai žmogų į bėdą įstumęs.

Tai-gi, bukit atsargus su žandara, kaip su žalčiais, netikėkit jų nė vienam žodžiui, nors žandaras keiktų ir prasikeiktų tvirtindamas, kad tai teisybė!

Yra da nišmanėlių lietuvių, kurie bičiuliuoja su žandara, girsnoja karčiamose ir net prašo

žandarų užtarimo, o kartais kaip ką ir papliausčia žandarams užsidumę akis degtine. Tai didelė kvailysta tų žmonių. Žandaras tikru draugu žmogaus negali būti, jisai pasiliks žalčiu, kuris visados rūpintis žmogų nors išpasalų igilti.

Kas su žandaraus bičiuliuoja, tą negali laikyti per ištikimą žmogų, tam negali **nieko** pasakyti ir su tuom negali **susidėti**. *Liepinis.*

Šiaulių kacapų maištas. 25 dieną birželio mėnesio ciecorius Mikalojus II išleido du paliepimu 1), kad atvirose civiliškuose mokiniuose ne verstų per prievartą mokytinių ne pravoslaviško tikėjimo lankyti pravoslaviškas maldas karališkose dienose; 2) kad tuose civiliškuose atvirose mokiniuose užvedimuose, kur yra daug mokytinių kitokių tikėjimų, maldą prieš mokslą kalbėtų skyrium pagal išpažinimą ir prisakymus kiekvieno tikėjimo.

Rodos ciecoriaus paliepiamas, ypač dėl maskoliaus-valdininko, turėtų būti šventas ir aklaipildomas. Teip mokina maskoliški ištatymai ir pravoslaviškos bažnyčios mokslas.

Bet paklauskite, ką rašo viena maskoliška gazietė vardu „Peterburgskija Viedomosti“:

20 dieną rugpjūčio mėnesio šių metų t. y. i du mėnesių po išėjimų ciecoriaus paliepimo, Šiauliuose vėl kankino ir spaudė katalikus-mokytinius už tai, kad jie nenorėjo klausyti pravoslaviškų maldų gimnazijos salėje. Kas ten darėsi ir kaip elgėsi tie Šiaulių kacapai-propesorai, ta gazietė iš gėdos (kaip pati prisipažįsta) netalpina. Kas čia kėlė maištą? Ar vaikai, ar kacapai-propesorai? Atsakyti labai lengva — maištininkais einančiais prieš ciecorių, prieš ištatymus, prieš protą, prieš sąžinę ir dorą žmoniai buvo ne vaikai-katalikai, bet maskoliai-valdininkai-propesorai.

Mat, mus maskolpalaikiai negali apsieiti nespaudę ir nekankinę mus vaikų ir mus pačių. Jau tų kacapų toks prigimimas, kad jie turi ką-nors skriausti ir kankinti. Su žmonėmis jie tik dvejais moka apsieiti — „arba kerta žandan, arba lažo rankas ir kojas“.

Butinai reikalinga, kad tasai kacapų pasieligimas dovanai jiems nepraeitų. Gaila, labai but gaila, kad tėvai nukentėjusių vaikų nepakeltų skundų ant tų kacapų! Ginkimės nuo kacapų, kaip tik įmanydami! Griežas but jiems duot ant sprandų mums jodinėti!

Jeigu kokioj-nors mokslininėjo imtų vėl maskoliai vaikus ant pravoslaviškų arba maskoliškų kalboj išguldytų maldų versti, tai reikia tokių paliepimų nepildyti ir ant tų pėdų duoti žinią apie tai kuratoriui mokslo apeliinkės arba net ir toliaus.

Baltgudis.

Plokščiai (Suvalkų gub.) Musų sudžia p. Petras Kraučunas vieną žandarą ant kelių

parų į kozą ikišo. Mat žandarėlis gyrėsi aplinkiniams, kad jie paimę ir p. sudžią už lietuviškus dalykus. Pons Petras Kraučunas neilgai laukdamas ir nurašė ant to žandaro į gubernijos žandarų viršininką, kad toks ir toks žandaras visokius niekus pliaukšdamas apie sudžią gadina jam garbę, per tai prašo pakoroti jį už tai. Ir parėjo tupti tam žandarui už tauzinimą niekų ant p. sudžios.

Reikalinga, kad ir kiti teip pamokintų tuos žandarus, nės jie per daug augštai nosį ima kelti. Ar tai matytas daiktas, kad prastas žandaras drįstų grasinti sudžiai arba daktarui ar kuningui. Tai nereik jiems praleisti dykai! Kaip jau 9 N. „Ukininko“ buvo rašyta, musų gminas nutarė neduoti pinigų ant naujos mokslininės užtai, kad nemokina mokslininėse lietuviškos kalbos ir tikėjimo mokslo ant knygų spaudintų lotyniškais litaromis. Apart to gminas prašė da duoti kitą mokintoją, nės dabarnykštis p. Rybinskis jiems negeras esąs.

Tasai gmino nutarimas baisiai nepatiko pavieto viršininkui p. Čerkasovui, kuris ypač už tą „lietuvišką“ didelei ant vaito purijęs. Tasai „načelninkas“ da suvis nesenei į Nau miestį atsikraustė ir pasirodė jau dideliu „obrusitelin“ esąs.

Landukas.

Marijampolė. Nors buvo paliepta net nuo ministerio, kad joku būdu gimnazijos mokytinių ne verstų į internatą (į kažmes gimnazistų). Ale mus gimnazijos valdžiai tasai prisakymas, matyt, nieko nestovi, nės mokytinius po senovei po prievartą kemsia į tą internatą. Kad ne varytų varyte, tai nieks nės eitų į tas kazermes, nės tenai viskas bloga — ir valgis, ir apsiėjimas ir mokinimas. Tik pamislykit, kaip ten vaikus prižiūri, jeigu pernai iš 56 tik 6 „gryni“ perėjo į augštesnes klases. Nekalbu jau apie tai, kokia bėda gimnazistui apsirgus tose kazermėse. Apart to po miestą vaikščioja da labai negeras paskalas, buk perėitą žiemą keletas gimnazistų gavę internate „bjauriają ligą“.

Kodėl tėvai nesiskundžia, kad direktorius verste verčia jų vaikus į tas kazermes. Jei išleista koksai ištatymą mums ant naudos, tai mes patys turime prižiūrėti, kad jisai pildytusi. Kitai visados kiti mums po kojų musų tiesas!

Žandarai mus su vice-prokuratorium Samochodskiu siunta po senovei, dabar da piktesni pasidarė, nės vienoj maskoliškoj gazietoj (Peterburgskija Viedomosti N. 252) aprašė kas-žin-kas jų šuniškus darbus. Kurgi nesius? Juk tos kratos davė jau Vonsiackiui ir Samochodskiui bent po 1000 rublių pelno (progorų). *Ukas.*

Ar lietuviai vis da tebevirsta į lenkus? Maskoliai pradeda apsižiūrėti, kad neduodami lietuviams spaudos, juos verčia tuom į lenkus.

Ir po teisybei. Kaip tik lietuvius patenka į miestą, jis skubinosi išsimokinti lenkiškai ir kiek galėdamas stotisi lenku. Da ir dabar daug yra miestuose tokių tarnaičių, tarnų, amatininkų, kurie prieš kokius 3 metus nė žodžio nemokėjo lenkiškai, o dabar kitaip ne nor kalbėti, kaip tik lenkiškai. Jei tokia tarnaitė išteka už vyro nors ir lietuvio, tai jau vaikus savo pirmučiai išmokina lenkiškai.

Nueik ant miesto kapinių ir imk skaityti parašus ant paminklų. Nors parašai da visai nesenei padaryti, ale daug terpų jų yra lenkiškų, ant paminklų prigulinčių gryniems lietuviams. Ar tai nerodo, kad da ir dabar lietuviams lenkiška kalba yra labai miela.

Nueik į bažnyčią, ypač toliaus nuo Prūsų parubežės, tai pamatysi daugelį sėrmėgių lietuvių lenkiškas maldaknyges turint.

Abelnai, nors lietuvių per 30 metų suviršum į maskolius verčia, vienog jų apsimaskolinimo beveik nežimu, užtatai sulenkėjimas lietuvių per tą laiką padarė gerą žingsnį pirmyn. To užginti negali.

Kapselis.

Naumiestyje (Suvalkų gubern.) miesto mokslininėjo „učitelių“ Užupis verste verčia mokintinius lietuvių pirktis atsiųstas nuo valdžios lietuviškas knygas atspaudintas maskoliškais litaromis. Pirmą budavo niekas po prievarta nevarydavo vaikus lietuviškai mokintis, dabar-gi, kaip atsirado tosios sumaskolintos lietuviškos knygos, vaikus ėmė priverstinai lietuviškai mokinti. Daugelis mokintinių, kad atsikratyt nuo tų nenekentamų knygų pasisako „učiteliui“ lenkais esą. Tų lietuviškai mokintis neverčia ir tikėjimo dalykus išguldo jiems lenkiškai. Naumiesčio mokslininėjo tokiu budu atsirado daug lenkų, kurie namie tik lietuviškai kalba.

Sm.

Kaip ciecoriaus valią maskoliai pildo?

Jau 25 dieną birželio mėnesio (seno skaitliaus) ciecorius išleido paliepimą, kad mokslininėiose maldos but atliekamos pagal tikėjimus, kad katalikų nevarytų ant pravoslaviškų maldų. Beveik du mėnesiai po tam praėjo, o Šiaulių gimnazijoje katalikus versti vertė but ant pravoslaviškų maldų. Kada mokintiniai katalikai, daugiausiai lietuviai, urmu išėjo iš salės, kur popas laikė „molebką“, tai propesoriai užpuolė ant mokintinių, išpludo juos visokiais žodžiais, apšmeižė net popiežių.

Dabar perėjo jau pusketvirtą mėnesio nuo išėjimo to ciecoriaus prisakymo, o Suvalkų gubernijos pradinėse mokslininėiose malda prieš mokslą ir po mokslui vis da maskoliškai tebekalbama.

Iš to mes matome, kad patys maskoliai prieš savo pravoslavišką, maskolišką ciecorių buntą kelia nepildydami jo stačių prisakymų. 20 d. spalio mėn. 1897.

Saldukas.

Senapilės paviete žandarai vis da neapsistoja lakstę. Apie 2 ned. atgal iškratė daktarą Stanislovą Matulaitį Pilviškiuose, bet nieko nerado; prieš tai buvo kratytas pagal paliepimą Senapilės žandarų viršininko brolis Stanislovo Matulaičio, aptiekorius, Maskvoj gyvenantis; girdėt rasta pas šį kokie ten laiškai žandarams neaiškus. Jau dabar kuone visi Matulaičiai iškirsti. Daktarą Petrą Matulaitį pereitą nedėlią paleido iš kalėjimo, ale nuo vietos Seinų ligonbučio įsai tapo atstatytas, paleido teipog-i ir pirklių Senapilės Vitkauską, kurį buvo išlaikę 110 dienų; už abudų sudėta kaucijos po 500 rublių.

Pereitą nedėlią iškirstė žandarai ukininką Narijauską Vaitų kaime netoli nuo Pilviškių, bet ir čia nieko nerado. Dabar vėl nesenei buvo atsibeldę žandarai į Pilviškius, šaukė ir klausinėjo klieriką Seinų seminarijos Antanavičių, ar nežino jis ką nors apie kokią-ten terp Seinų klierikų esančią draugystę; klausinėjo teipog-i jo, ar nerašė iš užrubežinius laikraščius suimtas Seinų klierikas Bulvičius.

Bet mus lietuviai ant tokio pasiutimo žandarų nelabai jau paiso matyt priprato; nors daug jau lietuvių sugaudyta ir patupdyta kalėjimuose, ale vis-gi jie toli da neišsibaigė. Teip antai, 2 ar 3 nedėlios atgal ėmė ir prilipino du atsišaukimų po vardu „*Broliai Lietuviai*“ Višakio Rudoj ant švento Baltromiejaus atlaidų. Ten ragina lietuvių padavinėti prašymus kur-tik gali, kad but sugrąžinta lietuviška spauda. Dėlei tų atsišaukimų kelisysk jau lakstė žandarai, norėdami sušnipinėti, kas juos ten prilipino, bet nieko negali suosti. Pereitoj sanvaitėj tokią-pat popierą prilipino ir Pilviškiuose. Ale prilipinta buvo iš pėtnyčios į subatą, tai policija subatoj ir nuėmė, o žmonės nelabai kas ją perskaitė. Reikėjo ant šventos dienos ją pakabinti, arba da geriaus ant atlaidu, kaip tai Višakio Rudoje buvo padaryta — ten tą atsišaukimą perskaitė bent keli tukstančiai žmonių ir žinią apie tai išnešiojo po pusę gubernijos. Gaila da, kad atsišaukimas smulkiais litaromis atspauistas, tai labai sunkų skaityt ištolo. Daug geriaus but, kad toki atsišaukimai dėl iškabinimo būtų trumpesni ir kad stambioms litaromis būtų atspauisti.

Vilkaviškyje bene 1 d. spalio mėnesio žandarai paėmė drą Bagdonavičių, kurį potam į mokėjus 300 rubl. kaucijos iš kalėjimo paleido.

Raibutis.

Vilnius. Terpu mus miesto darbininkų didelis judėjimas, mūsų darbininkai ima ištikrųjų jau susiprasti, kad tik per vienybę ir nuolatinę kovą svetimus naudžiais jie gali pagerinti savo buvį. Pradžioj rugpjūčio mulioriai padarė

streiką, reikalaudami kad darbas jų but ne ilgesnis per 12 adynų ant dienos su pertaru ant 2 adynų. To ir įstatymai Rosijos reikalauja. Vienog toki darbininkų reikalavimą policiją paskaitė per „buntą“.

Darbininkų vadovai, inteligentai, ir-gi nesnaudžia. Tik per liepos ir rugpjūčio mėnesius jie išleido (hektografiją) apie šešetą atsišaukimų į visokius darbininkus, ir apie visokius jų reikalus. Musų darbininkų inteligentai naudoja iš kiekvienos progos, kad darbininkus pamokint. Teip, 10 gegužės vienoj karčiamoj papirkti bernai vieno svetimnaudžio Holšteino sumušė kelis kitus darbininkus už tai, kad jie ant 1 gegužės dienos lipino prie sienų ir stulpų atsišaukimus į darbininkus. Iš tos priežasties išleista atsišaukimas paaiškinantis, kad tasai užpuolimas darbininkų išėjo iš sutarimo Holšteino su urėdninku, kuriuodu tokiu budu atmonyjo darbininkams už iškabinimą problemacijų. Atsišaukimas rodyja ne kumščiomis atmonyti aniems užpuolikams, bet apšvietimų jų.

Kiti atsišaukimai atkreipti į muliorius, į staliarius, į duonkepius, į darbininkus koklių fabriko „Libo ir Mereino“.

Žinoma visuose atsišaukimuose roda vis tą patį — reikalauti trumpesnio darbo, didesnio užmokesčio, žmogiško apsiėjimo; vienyti ir prilaikyti vienybę tarp darbininkų.

Visi tie įatsišaukimai išleisti lenkiškai! O yra vienog terpu Vilniaus darbininkų apščiai ir tikrų lietuvių, ir jų kaskart vis daugiau darosi! Tai-gi tie musų broliai noru-nenoru turi priimti lenkišką kalbą norėdami pasimokinti apie savo vargingą padėjimą.

Teisybė pasiekia lietuviškos knygutės ir mus miestą, skaitome ir mes lietuviškų atsišaukimų, kurie stačiai imtų nagon musų reikalus, neturime.

Vargdienis.

Starpolė (Suvalkų gub.) Pabaigoje liepos mėnesio pervaziavo per mus guberniją naujasis Varšavo general-gubernatorius kunigaikštis Imeretinskis. Toksai pervaziavimas paprastai menkai naudos padaro gyventojams, gal tik tiek, kad kelius valdžia pasirupina pataisyti, miestų ulyčias ir namus apšvarina ir daugiau nieko. Ale šiuom kartu p. general-gubernatorius da teikėsi but ant priešpiečių Starpolėje, kurios gubernijos dvarponiai jam už 4000 rubl. užpundyjo. Kunigaikštis Imeretinskis pasirodė labai prieinamas ir priiminėjo prašymus kokius kas davė. Lietuvių deputatai Starpolėje idavė jam bene du prašymu apie daleidimą lietuviškos spaudos. Vilkaviškyje bene 3 toki prašymai buvo paduoti nuo Vilkaviškio pavieto ir 2 nuo ukininkų Naumiesčio pavieto. Atsakymo ant šių prašymų nėra da. Apart to giminės sėdin-

čių kalėjime lietuvių buvo padavę da skundus ant žandarų viršininko, kad bereikalingai laiko suimtus žmones. Ant šių prašymų neužilgio buvo sulauktas atsakymas, kad jisai kunigaikštis Imeretinskis nieko negalės padaryti, kad paleidimas tų asabų iš kalėjimų priguli nuo tų, kurie traukia dasekimą, t. y. nuo žandarų viršininko ir vice-prokuratoriaus.

Lenkai pas mus didelei inirtę ant lietuvių. Ne gali žmogus suprasti nė už ką. Pliauškia jie, buk viens paimtasis lietuvis besiteisindamas prieš žandarus pasakęs, kad lietuviai nori iš vien su maskoliais prieš lenkus eiti. Ale tai labai kvaila but už tai pykt ant visų lietuvių, jeigu vienas but teip ir pasakęs. Lietuvius maskoliai ima, tupdo į kalėjimus, o lenkai rėkia, kad lietuviai eina išvien su maskoliais. Na, į ką čia susiveda su lenkpalaikių zaunos? Argi neišrodo, kad lenkai čionai tyčia niekus pliauškia ant lietuvių ir dagi bene tų pačių lenkų pramanytus. Kiek žinau, tai dabar lietuvių norinčių su maskoliais eit išvien jau visiškai negirdėt.

— Apie pradžią rugsėjo mėnesio žandari parsivežė iš Petrapiilės ir pasodino studentą universiteto Danilauską irgi už lietuviškus dalykus.

Avilys.

Iš kitų šalių.

Varšava. Pabaigoj rugpjūčio ir pradžioj rugsėjo mėnesio lenkai didę linksmybę turėjo į Varšavą matatkeliavo cecorius Rosijos Mikalojus II. Ant priėmimo jo lenkai išpuošė miestą ir primiesčius, kaip tik imanė. Pagal apskaitymą žinunų ant to išmesta bent milijonas rublių. Kitą milijoną rublių surinko lenkų dvarponiai iš visos karalystės ir atidavė tuos piningus tiesiog į rankas paties cecorius, idant jis pats apverstų juos, ant ko jisai norės. Cecorius visur pasirodė žmoniškas, idavikams tų piningų pasakė, kad jam labai miela išgirst nuo lenkų tikrus padonystės jausmus, kad jisai tiki, kad tie jausmai ne nuduoti, bet nuo širdies plaukia.

Žinoma, buvo puikus pietus, kur buvo užprašyti ir keletas lenkiškų didžiunų. Cecorius važinėjo po Varšavą, aplankė visokius užvedimus. Žmonės visur didelėje daugybėje stebėjosi į cecorių nematę da tokių dyvų, daugumas rėkė — „ura! lai gyvnuoj!“

Pabuvęs kelias dienas Varšavoj cecorius nukeliavo apie Baltstogę prisižiūrėti maneverams Kijevu ir Varšavos armijų, potam nukeliavo namo į Peterburgą.

Kaip lenkiškos, teip ir maskoliškos gazetos dabar rašo, kad po tam Mikalojaus II aplankymui Varšavos lenkams bus duoti dideli palengvinimai, tikisi bent, kad lenkai bus sulyginti su maskoliais, kad lenkai ir-gi galės

gaut geras vietas, kaip ir maskoliai. Iš to ir klykavimas lenkų, ir džiaugsmas juų.

Bet pažiūrėjus į tai, kas dabar darosi, sunku labai sanku tikėtis nuo maskoliaus ko gero dėl lenkų. Pasitikima mat, kad su maskolinimas lenkų bus apstapdytas. kad lenkiška kalba gaus didesnes tiesas Lenkijoje. Tuom-gi tarpų suvisai da nesenei prieš atsilankymą ciecoriaus atėjo užklauskymas nuo augštesnės valdžios, ar negalima but įvest maskolišką kalbą į gmino sudus Lenkų karalystėje, kur ikišol sudyt buvo daleista lenkiškai. Dabar-gi augštesnėji valdžia nori įvesti ir čionai tik vieną maskolišką kalbą, o kas nemoka maskoliškai, tai tam busiąs vertikas.

Tai viens dalykas. Nepersenei teipos-gi pärejo paliepimas nuo viršesnės valdžios, kad visuose bankuose nors ir privatiškuose (ne rundavuose) būtų įvesta maskoliška kalba. Ikišiol privatiški bankai ir paskolinimo užvedimai galėjo vesti savo knygas ir popieras lenkiškai, vokiškai ar kitaip, dabar-gi jau daleista tai daryt *tik maskoliškai*.

Na kur čia sumažinimas apmaskolinimo, kur čia pakėlimas lenkiškos kalbos.

Teisybė yra tuli darodymai, kad maskolių valdžia dabar šiek tiek švelniaus elgsis su lenkais. Na nors tas pats daleidimas statyt Mickevičiui paminklą. Ale su juom ir-gi juokingai išėjo. Ant paminklo Mickevičiui surinkta 200 tukstančių rublių, o ant paminklo Mikalojui II visas milijonas! — Laikraščiai Lenkų karalystės dabar ir-gi gali liuosiaus rašyti; keturios vyskupystės jau nuo senai neužimtos gavo dabar iš malonės Mikalojaus II vyskupus, kontribucija už lenkmetį numesta; nekuriose mokslynčiose tapo įvestas išguldymas tikėjimo lenkiškai. — Tai tuom tarpų ir visi palengvinimai, kuriuos Lenkija apturėjo nuo Mikalojaus II. Tai da labai mažai, kad kelt tokį didelį linksmumą, kokis dakar matosi pas lenkus.

Prie Lenkų karalystės priguli apie 400 tukstančių lietuvių Šuvalkų gubernijos. Jie prie tų visų linkmybių labai mažai prisidėjo. Ant tos milijoninės dovanos ciecoriui, teisybė, iėjo šiek tiek ir lietuviško skatiko, ale tai nedaug. Varšavoj ciecoriui beėsant paduota apie 30 tukstančių visokių prašymų, iš kurių apie 6 tukstančiai prašo piningų ir pašalpų. Ar padavę lietuviai koki nors prašymą, nežinau.

Baigdamas laišką turiu da grįžti prie užmanymo įvesti į gmino sudus maskolišką kalbą. Augštesnėji valdžia klausia pirmsėdžių (prezesų) susivažiavimų taikos sudžių, kaip dažnai ir dėlei kokių priežasčių yra vartojama gminų suduose vietinė kalba. Vienintelė priežastis čionai gali but ta, kad ar kas iš sudžių nemoka maskoliškai, ar kas iš turinčių bylą (provą) ne suprantą tos kalbos. Taigi, aišku,

kaip mes lietuviai turime elgtis tuose suduose. Reikalinga, kad *visi, kas tik turi reikalą suduose gminų, kalbėtų tenai lietuviškai*, vis tiek ar mokėtų, ar nemokėtų jisai maskoliškai. Ant sudžių rinkit tik tikrus lietuvus, kurie lietuviškai sude kalbėtų! Tada pamatys valdžia, kad maskolišką kalbą da per anksti įvesti į gminos sudus. Kituose suduose ir kitose valdžios vietose irgi reikia tik lietuviškai kalbėti. Jei maskoliai kur tik įmanydami kiša savo maskolišką kalbą, tai mus yra šventa pareiga rupintis, kad mus lietuviška kalba niekur nebūtų išvejama per maskolišką. Kalbėkime visi ir visur lietuviškai! Nesiduokime maskoliams ir kitiems tokiems ant sprandų jodinėti! *Nebuk vergu kitų ir ne vergk kito* — tai yra svarbiausias Dievo prisakymas!

15 rugsėjo 1897 m.

Kerpinčius.

Liėpojuje šią vasarą žandarai suareštavo 14 vyrų už platinimą tarpų darbininkų nepatinkančių maskolių valdžiai spaudintų raštų. Suimtas tuom sykių ir jaunas latvių raštininkas Valteris.

Varšavoj prieš ciecoriaus atsilankymą suėmė kelis turtingus vokiečius, aludarius, pas kuriuos, sako, rasta daugybė socialistiškų ir prieš ciecorių raštų. Mena, kad vokiečių tyčia norėta tie raštai į svetą paleisti ant atkeliavimo ciecoriaus, kad sukelti maskolius prieš lenkus.

Ale gali but, kad pačios policijos tie visi raštai pramanyta, kad parodyt savo darbštumą. Maskolių policija jau nesykį tokias baikas yra dariusi. Tai-gi sergėkitės ir jus lietuviai, kad žandarai bekrėsdami nepakištų kur jums punda lietuviškų laikraščių, kuriuos paskui radę pripažis tam, pas kurį buvo krata daryta.

Žemukas.

Visokios žinios.

Kodėl maskoliai persekioja katalikų brolystes arba brostvas. Vienas maskolius pasirašantis V. R. rašo, kad kuone visos dabar esančios Rosijos viešpatystėje katalikiškos brolystės yra įsteigtos tam, kad reikale galima but sukelt visus jų sąnarius prieš maskolių valdžią. Taigi, katalikiškos brolystės pagal tą maskoliu — tai slaptas lenkų vaiskas.

Teip, anuot jo, pradžioj 1890 metų tapo įsteigta slapta brolystė *širdies Jexaus*, ta esant labai pavojinga maskolių valdžiai: kita brolystė — *Sventos Marijos Panos*, irgi buk kenkianti maskolių viešpatystei. Abidvi tiedvi brolystės vyriausią valdžią turinčios Ryme. Istatymai esą slepiami, net patys vyresniejie sąnariai nežino jų; sąnariams yr tiktai žinia, kad jie turi akiai klausyti, ką augštesnė brolystės valdžia prisakys. Pertai, prisakius maskolius naikint, sąnariai turėtų tai daryt. Kitos brolystės nors ir

netokios jau baisios, kaip anedvi, ale vis-gi stengiasi, girdi, sugriauti maskolių didybę. Prie šių priguli brolystės *Svento Apreišimo Marijos Panos, svento Pranciškaus, Nekalto prasidėjimo* ir da daug kitų.

Teip rašo tasai maskolius, teip mano ir pati maskolių valdžia, pertai ir persekioja škaplierius, juosteles ir kitus ženklus tų brolyščių. *Norbutis.*

Žydai perkasi Palestiną ir nori padaryt savo valstiją (respubliką). Pasidarė visa didelė žydų draugystė, kuri užsimanė įsteigt banką dėl supirkimo Palestinos žemių ir apgyvendinimo jų per žydus. Dabar Palestinoj jau esant kelios dešimtys tukstančių žydų dirbančių žemę ir kalbančių senovės žydų kalbą (hebraišką). Dabar net nori žydai savotišką gimnaziją įsirengt mieste Jaffe. — Šalininkai to užmanymo, sionistais vadinami, apart to stengiasi patys mokintis ir kitus mokint senovės žydų kalbos.

Jeigu žydams sekasi atgaivinti senei jau numirusią kalbą, jeigu jie išskirstyti po visą pasaulę sekasi sutversę savo valstiją, tai navatna but mislyt, kad mes lietuviai negalėtume apšaukt nuo prapulties savo gyvą lietuvišką kalbą ir sutvert kada nors Lietuvoj patvaldytę (autonomiją). Tai yra dalykai visai dėl mus galimi.

Abrys.

„Gyvenimas lietuviškų kunigų Amerikoje“. Tokią knygą nori išleisti „Teisybės Jieškotoju draugystė“. Dėleito ji užprašo prisiųsti pagal žemiaus padėtą adresą žinias, apie darbus kunigų, kurie į Ameriką išsikraustė iš Lietuvos. Prašo prisiųsti vieninteliai tik tikras žinias kaip apie gerus, teip ir apie blogus tų kunigų darbus.

Knygutė busiant atspausa lietuviškai. Adresas: Mr. M. Wirszewitz. 157 W. 14-th Street. Chicago Ill.

Paštas Rosijoje. Redakcija „Ukininko“ jau nekartą gavo sugrąžintas iš Rosijos lietuviškus laikraščius siųstus uždarytose kopertose. Koper-tai paprastai buna atplėšti paštų viršininkų, kuriems prisakyt vyriausybės žiūrėt, kad per paštą neitų draudžiami valdžios raštai. — Ant sugrąžintų kopertų vis esti maskoliškai parašyta, kad prašo spaudintus dalykus siųsti tik per cenzūrą.

Dabar vėl žandarai suėmę koki-nors lietuvi tuojaus eina ant paštos ir reikalauja, kad visos gromatos suimtojo butų žandarams atiduodamos. Paštų viršininkai klauso žandarų paliepimų, nors pagal įstatymus pašto viršininkas gali tik tada atiduot svertimą laišką žandarams, jeigu yr ant to paliepimas ministerio Vidaus dalykų. Taigi už atidavimą laiškų žandarams be ministerio paliepimo galima ir reikalinga yra skūstis ant pašto viršininko.

Patėmyta teipos-gi yra. kad laiškai nekurių lietuvių — inteligentų net į Maskvą keliauja, kur matomai juos neženkliai išreviduoja ir atgalios neženkliai išreviduoja ir atgalios persiunčia adresatams. Bet laiškas užpečėtytas ir ant storos popieros rašytas yr daug sunkiaus išimti neženkliai, nēg „rašytas ant gležnos ir neužpečėtoje kopertoje.“

Atsargiaus, vyrai, su Rosijos paštu!

Lentos su lietuviškais parašais. Pažerių valsčiuje Vilkaviškio pavieto šią vasarą tiek prikabinta jau lentų su lietuviškais parašais, jogei žemskiai nespēja jų lupti. Žinomas ukininkas, Gudelių Pietaris, baisyai burnyjo ant tų išdykelių, ką tik bereikalingai, anuot jo, maskolius aržina ir gaspadoriams rupestis kelia: reikėtų, girdi, tuos prašmutus maskoliams išduot; kad tik jie man pakliūtų aš juos pamokinčiau — šnekėdavo visur Pietaris. — Ugi parvažiuoja vieną nedėldienį iš bažnyčios namon, prieina prie grinčios, žiuri . . . viršui durių prikalta lenta su lietuvišku parašu, kad toks ir toks Pietaris ir tt. Taigi po nose žmogui juokus iškirto, o išdykelių vis-gi nepagavo.

Net ant mokslynės, akto dienoje atrado prikalta lietuvišką lentą.

Žandarai ir jaunas artojas. Aria pagirij vienmarškinis jaunas vaikas. Žiuri, atvažiuoja keturiais vežimais žandarai. Vaikinuks kiek tik gal bėgt į girią. Žandarai net su pačiu viršininku vytiš jį . . . Subėgo visi į girią, randa vaikinuką betupint . . . keikdami žandarai klausia: „ko tu bėgai!“ Vaikinukas drąsiai atkirto: „aš tai žinau, ko bėgau, ale ko jus prie manęs visi susirinkot? Tai nesuprantu. Na tik kiauulės vuoslės neturite!“

Žandarai ir cukraus galva. Bekrėsdami vienuos namuos atrado žandarai ant šėpos galvą cukraus suvyniotą į mėlyną popierą. žandarų viršininkas mislydamas, kad tai koki nekošerui dalykai, pats ima tą radinį į rankas ir atsargiai nukelia nuo spintos. Tai matydama mažą šeimyninko dukrelę suriko: „žiūrėkit, tas pusgalvis, cukraus galvos nepažįsta!“

Randas.

Pravoslavija Kauno gubernijoje. Seniausia pravoslaviška cerkvė Kauno gub. tai Surdegij (Vilkmergės pavieto), nės pastatyta ji 1550 metuose; buvo da nuo 1620 metų ir Kaune pravoslaviška cerkvukė, o trečia Keidainiuose nuo 1650 metų, ale šita apie 1795 metus, buvo visai pragaišusi. Iki 1824 metų tik tiek jų ir buvo. Apie 1842 metus cerkvui jau priviso 16 ir du klostoriai. Dabar-gi jau yra tik vienu parapijinių cerkvių 28, filijinių 14, 3 klostoriai, 4 koplyčios, tai-gi iš viso arti 50 cerkvių.

Surdegij klostorius turi stebuklingą abrozdą garbinamą netik maskolių, bet ir katalikų. Cia daug kas apsižada.

Kitas pravoslaviškas klostorius yra *Pažaičiuose* netoli Kauno ant Nemuno: kitąsyk buvo Kamendulių bažnyčia pastatyta Kristapó Paco 1667 metuose; o 1832 metuose pagal paliepimą ciecoriaus Mikalojas I pavesta maskoliams.

Trečias klostorius pravoslavų nesenei atsirado (užmanymas 1893 m.) *Antoleptuose* dėl mergų, idant verstų lietuvaites į pravoslaviją. Yra Kauno gub. teip vadinami šenvieriai — *piliponai*, atskalinai nuo pravoslavijos, bepopiai. Jų jau kokių tukstantį maskoliai neva privienijo prie pravoslavijos. Piliponai vesdavo pačias be cerkvių apeigų ir vaikai nuo tokių susituokimų skaitėsi pagal įstatymus, kaip mergvaikai, tik 1874 metuose tokioms sotouktuvėms ir tokiems vaikams duota pilnos tiesos. Tai yr bene pirmos civiliškos sutouktuvės pas krikščionis Rosijos viešpatystėje, nedraudžiamos įstatymų. Nelabai senei apie 2 tukstančiai piliponų priėmė štundą ir anabaptizmą.*)

Šitas pastarasis išpažinimas prigija ne tik prie maskolių su liuterionimis, bet ir prie katalikų Pakursėje.

Kauno pravoslaviška *Mikalojaus Brolystė* atsiradusi 1864 m. kiek imanydama prilaiko ir platina pravoslaviją. 1893 m. ji turėjo 153 sąkarius, o pradžioj savo gyvasties tik 62 sąkarių turėjo. Tarp užvedimų, kuriuos ji užlaiko, paminėtini *Nažlaičių Namai*, kuriuose užlaiko vaikus pamestus ir šėip neturinčius globėjų. Visus tuos kudikius ta brolystė stengiasi į pravoslaviją paversti. Pamestus ir visai apleistus visados pravoslaviškai krikštyja. Per savo gyvastį ji išleido ant reikalų pravoslavijos 120 tukstančių rublių ir palenkė ant pravoslavijos 350 nažlaičių. — Ir ant tokio užvedimo vienas iš Tiškevičių padovanojo 1000 rublių

Pačių maskolių Kauno gub. neperdaug, tik koki 24 ant 1000 gyventojų, maskoliai visai nesparčiai dauginasi ir tai tik per atpludimą iš Maskolijos. (Pagal „T. Sargą.“

*) Anabaptistai bene tie patys, kuriuos Suvalkų gub. *mukeriais* vadina. R.

➤ Grometą iš Amerikos. Pons Redaktoriau!*)

Parleido man iš Ameriko spaudintą maskoliškai popierą. Nuėjau pas jaunuką kunigą, tai man išpasakoję, kad tai yra prašymas pas vyriausį viršininką Lenkų karalystės, pas general-gubernatorių. Popieroj toj perstatyta, kaip persekioja lietuvius Suvalkų gubernijos Marijampolės žandarų načelninkas Vonsockis, kad suimta buk ikišiol 100 lietuvių suviršum, kad laiko juos jau kelintas mėnesis pastungėj,

*) Tą Amerikos Lietuvių „perstatymą“ redakcija ir pati yra gavusi Rd.

kad tie žmonės labai ne daug kalti yra — juk jie tik skaitė lietuviškus raštus, rašyt-gi nerashė; kad p. Vonsockis tyčia tuos lietuviškus dalykus sukėlė; kad jeigu būtų buvę pas lietuvius koki-nors svarbus prieš maskolių valdžią prasi-kaltimai, tai būtų juos atradęs ir žandarų načelninkas Sosenovskis, kuris tik pernai apledo vietą p. Vonsockiui; kad p. Vonsockis iš adatos vežimą priskaldydamas, darydamas tolydzių kratus ir suėmimus lietuvių, nori tik išsikišt prieš valdžią, gaut orderį ir pakilt augščiau; kad toksai mažai kaltų žmonių kankinimas yra priešingas Rosijos įstatymams, kad už prasi-kaltimus tų lietuvių gal būtų tik piningiška kora arba trumpas pasodinimas į kozą. Ant galo toj popieroj parodyta, kad tie visi lietuvių prasi-kaltimai paeina nuo to, kad lietuviams uždrausta lietuviška spauda ir tai visai ne-teisingai, be jokios naudos dėl Rosijos. — Taigi, prašo toj popieroj, kad Varšavos general-gubernatorius pasirupintų išnaikint tas ne-teisybės bent dėl lietuvių Suvalkų gubernijos.

Popiera paleista nuo vardo vyriausybės „Lietuviško Tautiško susivienijimo, Suvienytų Valstijų Šiaurinės Amerikos“ pagal nutarimą ekstra-susirinkimo tojo susivienijimo.

Kokioj dienoj buvo tasai nutarimas, toj popieroj nepasakyta. Gal „Ukininką“ skaitantieji nepyks ant manęs už tą žinią!

Nusišėčiau Jums ir visą tą popierą, ale bijau — maskolių paštas užtemys, kad gromata lyg perstora, tai ims da ir atplėš. Girdečiau nuo tikrų asabų, kad žandarų viršininkai prašyte prašo paštu načelninkų, kad sulaikytų gromatas, kuriose yr kas-nors trepno. Sako, kad nekurie paštu viršininkai iš žandarų prisa-kymo drasko gromatas, nors pagal įstatymus kaip „Ukininke“ buvo rašyta tik iš daleidimo ministerio gali paštas gromatas sulaikyt ir žandarams perduot. Kas reik, prašau pataisyt.

Keturpirščiai, 30 d. rugsėjo mėnesio 1897 metų. *Krunglevičius.*

➤ Klaidų attaisymas. 9 N. „Uk.“ puslapyj 143 atspausťas rusiškai adresas netaip skaitosi:

Городу Управляющему Виленским
Таможнымъ Округомъ
bet šitaip: Господину Управляющему Виленскимъ
Таможнымъ Округомъ.

Tam pačiam puslapyj rašyta: Šnipukas buvo da jaunas žmogus, senumo kokių 20 metų, turi būti 30 metų.

Turiny.

Rusijos įstatymai apie ukininkystę. — Lietuviai po maskolių jungu. — Ėmimas į kariūnėnė. — Korespon-dencijos; Ant gminos sueigos; Iš Vilkaviškio pav.; Kaip žandarai bando prigaudinėť žmones; Šiaulių kacapų maištas; Plokščiai; Marijampolė; Ar lietuviai vis da tebevirsta į lenkus; Naumiestis; Kaip ciecoriaus valia maskoliai pildo; Senapilė; Vilnius; Starapolė. — Iš kitų šalių; Varšava; Liepojus. — Visokos žinios. Gromata iš Amerikos. Klaidų attaisymas.